

## SAMUELI TAKADA KAAKU

Samuēli 1:1-7:17

Solu 8:1-15:35

Solu kũ Daudao 16:1-31:13

### *Elekana kũ a gbēno*

<sup>1</sup> Gōgbē ke kú Rama, Eflaimu bùsu gusĩsĩden. Zufu burime, a tón Elekana, Yeroamu nème. Eflaimu buri kũ òdi pì Zufu pì mé à Tohu ì, akũ Tohu Eliu ì, akũ Eliu Yeroamu pì ì.

<sup>2</sup> Elekana nɔnɔ vĩ mèn pla, a káaku tón Ana, a plade tón Penina. Penina mé à nénɔ vĩ, Ana sɔ à né vĩro.

<sup>3</sup> Wè kũ wèeo gōgbē pì ò bo a wète gũn à gé donyĩ ke Dikiri Zikaridenɛ zaa Silo à sa oa. Eli négōgbē mèn planɔ ɔfini kũ Fineasio kú gwe Dikiri gbàgbarinɔ ũ.

<sup>4</sup> Goro kũ Elekana sa ò, àdi a nòbo kpá a nanɔ Peninaa kũ a négōgbēno kũ a nénɔgbēno ñ pínki,

<sup>5</sup> akũ àdi a leu pla kpá Anaa kũ à yei yáì, bee kũ Dikiri à kè para ũ.

<sup>6</sup> A gōba pì sɔ, àdigɔ a fobo a parakena yáì, de à a nèse futenɛ.

<sup>7</sup> Len àdigɔ kenɛ le wè kũ wèeo. Tó Ana gèe Dikiri kpé gũn, a gōba pì ò a fobo, akũ àdi sɔ do ari à fua à pó ble.

<sup>8</sup> Akũ a zã òdi a lá: Ana, bó mé à n le, nten sɔ do, ñdi pó bleroo? À kè dera n nèse yàkaa? Má denne négōgbē mèn kurilaroo?

<sup>9</sup> Zíkea kũ ò kú Silo, ò pó blè ò làka, sa'ori Eli vutena gbàaa Dikiri kpé kpélelea, akũ Ana fùte

10 kũ nèsɛyakana zòkɔɔ, à wé kè Dikiria kũ ɔɔɔɔ manamana.

11 Akũ à lé kè Dikiria à pì: Dikiri Zìkaride, ò tó makũ n zòbleri yā dɔngu! Ñ ma wēnda gwa! Tó ma yā dí sānguro, akūsò n ma gba négɔgbē, mani a kpámma n pò ũ ari a wēndi lén, gē ni na a mìa zikiro.

12 Kũ a wékɛna Dikiriaa pì ten lākaro, akũ Eli teni a lé gwa tii.

13 Ana ten adua pì ke a swèe gūn, a lé mé àten ke zúkizuki, adi yā o à bò a lén gbēke mào. Eli ten da wē teni a demɛ,

14 akũ à pìne: Wē nigɔ n de ari bɔremɛ? Ñ mi kē wēa.

15 Akũ Ana wèa à pì: Adi ke lenlo Baa! Nɔgbē pɔsiraden ma ũ, mádi wē ke í gbāna ke miro. Mateni ma yā'ümmananɔ o Dikirinɛ.

16 Ñsun makũ n zòbleri dite nɔgbē pā ũro. Ma nèsɛ yakana kũ ma kunna bídi gūnwo mé à tò maten wé ke la ari tera.

17 Akũ Eli pìne: Ñ tá aafia. Isarailanɔ Luda n gba pò kũ n wé kèaa.

18 Akũ Ana pì: Ñ tó makũ n zòbleri yā kángu. Akũ à tà à pò blè a ānn wère.

### *Samueli inaa*

19 Kũ gu dɔ, ò fùte kɔnkɔkɔnkɔ ò gèe ò donyĩ kè Dikirinɛ. Akũ ò èra ò tà ñ wētea Rama. Kũ Elékana wùte kũ a nanɔ Anao, a yā dɔ Dikirigu.

20 Gɔrɔ birean à nɔ̀ sɔ̀ à né ì gɔgbē ũ, akũ à tó kpàne Samuéli, zaakũ à pì: Ma a wé kè Dikiriamɛ.

21 Akũ Elékana fùte kũ a bedenɔ ñ pínki, ò èra ò gèe sa kũ òdi o wè kũ wèe o Dikiria, ò lé kũ ò gbène fīna bo.

<sup>22</sup> Ama Ana dí géro. À pì a zāne: Tó né pìi kè, akū mani gé a mɔ Dikirine, anigɔ kú gwe gɔrɔ sīnda pínki.

<sup>23</sup> Akū a zā pìne: Lákū à kènne mana nà ò kè. N mena ari à kè. Dikiri tó yā pì kè. Akū nɔgbè pì a né gwà ari à gèe à kèo.

<sup>24</sup> Kū à kè, akū à a sè à gèe kãao Dikiri kpén Silo kú zùsa wè aakɔo kú wísitio konko do kú sèwèo tùru do. Né pìi kè kefenna ũ.

<sup>25</sup> Kū ò zùsaa pìi kùtu kpà, akū ò gèe kú né pìio Eli kīnaa.

<sup>26</sup> Akū Ana pìne: Baa, ò gaafara kemene! Kū n kunnaao makūme nɔgbè kú à ze la maten wé ke Dikiria n wára ũ.

<sup>27</sup> Né díkīnan ma wé kè Dikiria, akū à ma gba pò kú ma gbèkaaa pìi.

<sup>28</sup> Abire yāin ma su a kpá Dikiria, de àgɔ kun a pò ũ ari a wèndi lén. Akū ò donyī kè Dikirine gwe.

## 2

### *Ana aduakēnaa* (Luk 1:46-55)

<sup>1</sup> Akū Ana aduaa kè à pì:

Ma nèse ten yáa dɔ Dikiria,  
ma mì dana ía Dikiri yāi.

Maten woo ke ma ibereɔa,  
ma pɔ kè nna, kú à ma sura bà.

<sup>2</sup> Gbèke kú adona lán Dikiri bàro,  
gbèke kun lán a bàro,  
gbèsi ke kun lán ó Luda bàro.

<sup>3</sup> Àsun yā bɔte kú yɔnkɔoro,  
àsun tó zīda bina yā bo á lénlo,  
zaakū Dikiri Ludame yādɔri ũ,

àkū mé àdi ó yākenanɔ yō à gwa.

<sup>4</sup> Gōsa gbānanɔ sá è'ε,  
ama gbē funanɔ gbāna asa dō ní pi.

<sup>5</sup> Gbē kána ten a zīda aya ke póble yāi,  
ama nà ten gbē kū àteni a de yā de doro.

Para né ì mèn suppla,  
ama nédasi'iriii gō wēnda.

<sup>6</sup> Dikiri mé àdi tó gbē ga,  
akūsō àdi tó gbē gō kun.

Àkū mé àdi tó gbē gē bùsuu gūn,  
akūsō àdi gè vu.

<sup>7</sup> Dikiri mé àdi su kū takasio kū kunna nnao,  
àdi ɔ tō gbēkenɔa, àdi gbēkenɔ sé lei.

<sup>8</sup> Àdi wēndadenɔ bo bùsutitin,  
àdi takasidenɔ bo tuburan.

Àdi ní vute gu dokōnɔ kū kinenɔ,  
àdi tó ò kpata ble kū gakurio.  
Zaakū zīte pétekinɔ bi Dikiri pómε,  
akū à andunia kàtea.

<sup>9</sup> Àdi a gbēnɔ gbápeteki dākpāñne,  
àdi yāvānikerinɔ dúgu zō gusiran.  
Gbēke ni fō à ɔsi ne kū a zīda gbānaoro.

<sup>10</sup> Dikiri ni a iberenɔ ú ló,  
ani pata a iberenɔa zaa musu,  
ani yākpate ke kūńwo ari andunia lézekia.

Ani kína kū à kàa gba gbāna,  
ani gbē kū à sèε pii mì da ía.

<sup>11</sup> Akū Elekana tà a be wētea Rama, akū négōgbē pii  
gō, àten zī ke Dikirine kū sa'ori Elio.

*Eli négōgbēnɔ*

<sup>12</sup> Eli négōgbēnɔ bi né pāsīnɔmε, òdi Dikiri daro.

13 Yā kū sa'orii pìnɔ̀ dì kɛ́nɛn dí. Tó gbě sa ò, ɔ̀ɔ̀ kū àtɛn nòbɔ̀ pì fùfu kɛ, sa'ori ìba ke dì su kū saka gǎnɛ aakɔ̀deo kūna.

14 Akū àdi sí ta gūn ke oro ke m̀ò'oro, akū sa'ori dì p̀ó kū saka p̀ì b̀òò sé a p̀ó ũ p̀ínki. Len òdi ke Isaraila kū ò sù Silonɔ̀nɛ le ń p̀ínki.

15 Bee ari ògɔ̀ gé nòbɔ̀ kpá téa a ńsi láka, sa'ori ìba ke dì su à pi gbě kū à sa òò p̀ìnɛ: Ǹ nòbɔ̀ kpá sa'oria à kpá téa, zaakū ani we à nòbɔ̀ f̀ufukɛna s̀ímmaro, sé a búsu.

16 Tó gbě p̀ì p̀ìnɛ áni nòbɔ̀ kpá téa g̀ia a ńsi láka, gbasa p̀ó kū à yei à sé sà, akū ìbaa p̀ì dì pi: Oi! Ǹ kpáma g̀ò̀nɔ̀! Tó n gi, mani bo kū gbānao.

17 Kɛfenna p̀ìnɔ̀ durunna z̀òkɔ̀ Dikirinɛ manamana, zaakū òtɛni a sa'onɔ̀bɔ̀ gya bome.

18 Négɔ̀gbě Samueli s̀õ àdigɔ̀ z̀i ke Dikirinɛ kū uta lokommao dana.

19 A da dì uta gyaba f̀ítinna z̀õnɛ. Tó àtɛn su sa o kū a z̀áo ẁè kū ẁèɛo, akū àdi suonɛ.

20 Eli dì sa mana o Elekananɛ kū a nɔ̀ p̀ìio à pi: Dikiri n gba né dɔ̀ kū n nɔ̀ p̀ìio, né kū à a wé kè akū à kpà Dikiriaa p̀ì g̀ɛnɛ ũ. Akū òdi tá n bea.

21 Akū Dikiri arubarikaa dà Ananɛ, à èra à né ì m̀èn s̀ɔ̀ɔ̀ro, g̀ɔ̀gbě aakɔ̀, nɔ̀gbě pla. Négɔ̀gbě Samueli s̀õ àtɛn z̀òkɔ̀ kū Dikiri ɔ̀i.

22 Eli z̀i kù yúkuyuku, à yā kū a nénɔ̀ ten ke Isarailanɛnɛ mà p̀ínki kū lákū òdi ẁúte kū nɔ̀gbě kū òdigɔ̀ z̀i ke dakareki kuta kpéleleannɔ̀ nà.

23 Akū à ń lá à p̀ì: Bó mé à tò átɛn yā ke lɛɛ? Ma mà gbě s̀inda p̀ínki teni á yāvānikɛna o.

24 Àsun ke lero ma nénɔ̀! Baaru kū ma mà kū àtɛn dagula Dikiri gbě̀nɔ̀ té p̀ì manaro.

25 Tó gbě durunna kè a gbēdakenε, Luda ni a yā gōgō, ama tó gbě durunna kè Dikirine, dí mé ani kúte kenεε? Akū ò gí n de yā mai, zaakū Dikiri zè kū n dēdena yāome.

26 Négōgbě Samueli sō, àten zōkō kū àten kara. Àdigō nna kū Dikirio kū gbě sīnda pínkió.

*Àlesi bènε òna Eli bedenᵋa*

27 Akū Luda gbēke sù à pì Eline: Dikiri pì, gōᵋ kū n dizi Haruna bedenᵋ ten zò ble Firi'aunanε zaa Mísila, a bo a suríma tētētē,

28 Isaraila burinᵋ té pínki n dizi Harunan a sè a gbàgbari ũ. Akū à a gbagba, à turaretiti kàare tén kū sa'o'utao dana. Dikiri pì, a sa'opᵋ kū Isarailanᵋ dī kpáta kpà a burinᵋa pínki.

29 Dikiri pì, bó mé à tò adì a sa'ona nòbᵋ zō kū gbáo kū gba kū a dīte ò suoare a kpé gūnwoo? À pì, bóyāi ndi n nénᵋ dīte deala, akū àten mē kpá kū a gbě Isarailanᵋ sa'ona nòbᵋ manao?

30 Abire yāi Dikiri Isarailanᵋ Luda pì, a dīte yā n burinᵋ kū n dizi burinᵋ mé ògō a gbagba ari gōᵋ sīnda pínki, ama tera adì we abirekūi doro. À pì, gbě kū à a kpe tån áni bēεε líne, gbě kū à a gya bò áni ke pó ũro.

31 N ma! À pì, gōᵋke ni su, áni n be gbāna símma kū n de be pó. Mare zī ke nigō kú n ᵋnn doro.

32 Īni wari e a bea. Bee tó a arubarikaa pìsi Isarailanᵋa n pínki, mare zī ke nigō kú n ᵋnnlo ari gōᵋ sīnda pínki.

33 N ᵋndenᵋ ni gaga zégbān n pínki. N gbě kū adi a bo a gbagbazī gūnlo ni tó n wé bobo kū ódᵋᵋ, n pᵋ ni sira kū.

<sup>34</sup> N né gbēnɔn pla ɔfini kũ Finεasio ni gaga ɔɔɔ dokɔnɔ zĩ ñ pínki. Abirekũ nigɔ denne sèeda ũ kũ yã kũ a ò ni ke pínki.

<sup>35</sup> Dikiri pì, áni gbē sé sa'ori náanide ũ, ani a pɔyenyĩna ke lákũ á yei nà. Áni a burinɔ gba gbãna gínɡin, anigɔ zĩ ke kína kũ áni káne ari ɔɔɔ sĩnda pínki.

<sup>36</sup> N buri kũ ò gònɔ ni su ò kúte kene ɔɔɔ ke burodi yã ò pi: Ñ sa'ori zĩ ke dawere ò ke, de ò pɔ fítinna le ògɔ ble.

### 3

#### *Dikiri lézuna Samuelii*

<sup>1</sup> Néɔgbē Samueli ten zĩ ke Dikirine Eli ɔĩ. ɔɔɔ birea Dikiri yã ò su gbēa likalikaro, akũ wégupu'ena kun dasiro.

<sup>2</sup> Zĩkea Eli wutena a wútekoa. A wé bùsa, àten gu e manamana doro.

<sup>3</sup> Samueli wutena Dikiri kpén, gu kũ Luda àkpati kunwa. Luda fitila dí ga kòro.

<sup>4</sup> Akũ Dikiri lé zù Samuelii. À wèa à pì: Makũ dí!

<sup>5</sup> Akũ à bàa lè à gèe Eli kĩnaa à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akũ à pìnɛ: Mádi lé zunyĩro. Ñ gé wúte. Akũ à èra à gèe à wùte.

<sup>6</sup> Dikiri èra à lé zù ò, akũ à èra à gèe Eli kĩnaa à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akũ à pì: Ma né, mádi lé zunyĩro. Ñ gé wúte.

<sup>7</sup> Samueli sɔ à Dikiri dɔ gĩaro, Dikiri yã dí sua yã kòro.

<sup>8</sup> Dikiri èra à lé zù ò a gèn aakòde, akũ à fùte à gèe Eli kĩnaa ò à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akũ Eli ò sà kũ Dikiri mé àten lé zu kefenna pìii.

9 Akū à pìnɛ: Ñ gé wúte. Tó à lé zùnyĩ sà, ñ pi: Ñ yā o Dikiri, n zòbleri sã dɔ. Akū Samueli gɛɛ à wùte a wútekia.

10 Dikiri sù à zè gwe, à lé zùì lákū à kè yā nà à pi: Samueli! Samueli! Akū Samueli pi: Ñ yā o Dikiri, makū n zòbleri ma sã dɔ.

11 Akū Dikiri pìnɛ: Ñ ma! Mani yā ke Isarailano té, gbɛ kū à a baaruu mà ni keke à sã wɛmɛ.

12 Gɔɔ birea mani àlesi kū ma dò Eli bedenɔa ke pínki zaa a naanaa ari a mīdenaaa.

13 Ma pìnɛ mani tó yā gō wí a bedenɔ musu ari gɔɔ sīnda pínki yā vāni kū à a yā dō yāi. A nénɔ ñ zīda kpe bō, akū adi gínnero.

14 Abire yāi ma la dà Eli bedenɔ yā musu ma pi: Sa'ona ke gbadana ni Eli bedenɔ taari kɛ́m̄ma zikiro.

15 Samueli wùte ari gu dò, akū à Dikiri kpé gbàno wèwɛ. À wégupu kū à è ona Eline vīna vī.

16 Akū Eli a sisi à pi: Samueli ma né! À wèa à pi: Makū dí!

17 Akū à a là à pi: À pìnne deraa? Ñsun yā pi utemenero. Tó n yā kū à ònne ke ùtemene, Luda yā kenne pāsīpāsī.

18 Akū Samueli yā pìi bàbane pínki, adi a ke utenero. Akū Eli pi: Dikirime a ũ. Lákū à kène mana nà à ke.

19 Samueli ten zókō kū, akūsō Dikiri kú kāao. Adi tó yā kū à òo lète pāro.

20 Akū Isaraila kū ò kú zaa Dā ari Besebano dō ñ pínki sà kū Samueli bi Dikiri annabiime yápura.

21 Dikiri dīgō bo àgō su Samuelia Silo, gu kū à a zīda mōnen káaku. Àdi yā onɛ, akū Isarailano teni a yā ma ñ pínki.



## 4

*Filisitininɔ Dikiri àkpati sinaa*

<sup>1</sup> Isarailanɔ b̀̀te ò g̀̀e Filisitininɔa k̀̀ z̀̀io. Ò bùraa k̀̀te Ebezeza, Filisitininɔ s̀̀, Afeki.

<sup>2</sup> Filisitininɔ z̀̀'ɔ p̀̀oro ò g̀̀eɔ Isarailanɔa. K̀̀ z̀̀ gb̃ana k̀̀, ak̀̀ Filisitininɔ Isarailanɔ blè ò n̄ dede z̀̀lan gwe lán gb̃enɔn wàa baro taka bà.

<sup>3</sup> K̀̀ Isarailanɔ s̀̀ n̄ bùran, n̄ gb̃e z̀̀k̀ɔnɔ p̀̀i: Bóyáí Dikiri tò Filisitininɔ ó blé k̀̀ z̀̀io gb̃araa? Ò gé ò Dikiri bàka kunna k̀̀oo àkpati sé Silo ò suo àg̀̀ó k̀̀ k̀̀oo, de àg̀̀ó ó bo ó ibereɔ ɔ́.

<sup>4</sup> Ak̀̀ ò gb̃enɔ z̀̀ Silo ò g̀̀e ò Dikiri bàka kunna k̀̀n̄wo àkpatii s̀̀ ò s̀̀o. Àk̀̀me Dikiri Z̀̀karide kíblegba ũ kerubunɔ dagura. Eli né gb̃enɔn planɔ ɔ́fini k̀̀ Fineasio k̀̀ k̀̀ àkpatii p̀̀io gwe.

<sup>5</sup> K̀̀ ò kao Isarailanɔ bùran, ò f̀̀te k̀̀ p̀̀nna wikio n̄ p̀̀nki ari z̀̀te ỳ̀g̀ã.

<sup>6</sup> K̀̀ Filisitininɔ wiki p̀̀i mà, ò p̀̀i: Bó wiki gb̃ana mé à d̀̀ Eberunɔ bùran l̀̀e? K̀̀ ò d̀̀ Dikiri àkpati mé à k̀̀pa n̄ bùran,

<sup>7</sup> ṽina n̄ k̀̀ ò p̀̀i: Tãna ke k̀̀pa n̄ bùramme. Yã g̀̀i k̀̀oo sà! Yã dí taka dí ke zikiro.

<sup>8</sup> Yã g̀̀i k̀̀oo! Dí mé ani ó bo tãna gb̃anade p̀̀nɔ ɔ́í? Tãna p̀̀nɔ mé ò yã g̀̀te Misilanɔne gb̃arannan.

<sup>9</sup> Ók̀ɔnɔ Filisitininɔ ò sẁ̀e dite ò g̀̀gb̃eke ke. Tó ódi ke lero, óni z̀̀ ble Eberunɔne lákũ òten blewere nà. Ò g̀̀gb̃eke ke ò z̀̀ ká k̀̀n̄wo.

<sup>10</sup> Ak̀̀ Filisitininɔ f̀̀te Isarailanɔa k̀̀ z̀̀io ò n̄ fu, ak̀̀ n̄ baadi bàa l̀̀ ò tà be, zaakũ n̄ dedenaa k̀̀e dasi. Filisitininɔ n̄ gb̃e k̀̀ ò té g̀̀senɔ dede gb̃enɔn dúbu baraakuri.

11 Ò Luda àkpatii sì, akū ò Eli né gbēnṅn planṅ Ṗfini kū Finēasio dèdè.

12 Biliaminu buri gbēke bò zīlan à bàa lè à gèe Silo zī p̄ia. À a pókasanṅ gà à kèkè à bùsuu kù a m̄ia.

13 Kū à kà, à Eli lè vutena gbàaa zé sare, àten gu dākpā, zaakū a laakari kpatenaro Luda àkpati yāi. Kū gbē p̄i gè wēten, à baaru kpa wētedenṅe, akū òten ɔɔ dɔ n̄ p̄inki.

14 Kū Eli wiki p̄i mà à p̄i: Zuka dí bò máa? Akū gbē p̄i kè likalika à gé onè.

15 Eli zī kù à kà wè basṅoro plansari, a wé ḡò dāadāa, adi gu e doro.

16 Akū gbē p̄i p̄ine: Teran ma bo zīlan, ma bo zaa gwe kū bàao gbāramè. Akū Eli a là à p̄i: Bó mé à kè gwee, ma gbē?

17 Baarukparii p̄i wèa à p̄i: Isarailanṅ bàa lè Filisitininṅe, akū Filisitininṅ n̄ dèdè dasidasi. N né gbēnṅn planṅ Ṗfini kū Finēasio gà dṅ. Ò Luda àkpatii sìm̄ma dṅ.

18 Kū à Luda àkpati yā ò, Eli bò a gbàaa à lète kpédangara wēte b̄n̄ile sare, akū a wakaa è à gà, zaakū à zī kù, akūsṅ gbē kānamè. À dò Isarailanṅe are ari wè bupla.

19 Eli né Finēasi nanṅ n̄sina, à kà né'ina. Kū à Luda àkpati sina baaru mà kū a zā de ganaao kū a zā ganaao, akū à kùte à né ì, zaakū n̄wāwā fùtea.

20 Kū àten gbāsī lé, gbē kū ò a kūkūnanṅ p̄ine: Ñsun tó v̄ina n kūro, zaakū n né ì ḡsgbē ũ. Ama adi weṁmaro, adi n̄ yā daro.

21 Akū à tó kpà né p̄ine Ikabodu à p̄i: Isarailanṅ gakuri kòò è. Zaakū ò Luda àkpatii sìm̄ma, akūsṅ a zā de kū a zāo gāga dṅ.

22 À pì: Isarailanɔ gakuri kòò è, zaakū ò Luda àkpatii sìmma.

## 5

### *Luda àkpati kunna Filisitininɔ kīnaa*

1 Kū Filisitininɔ Luda àkpatii sì, ò bòò Ebeneza ò tào Asadɔdi.

2 Akū ò gèò ní tāna Dagɔ kpén ò dìte a sare.

3 Kū gu dò, Asadɔdidenɔ fùte kɔnkɔkɔnkɔ, akū ò è Dagɔ lète zīte a gberɛa Dikiri àkpati arɛ. Akū ò Dagɔ sè ò vùte a gbèn.

4 Kū gu dò dɔ, ò fùte kɔnkɔkɔnkɔ, akū ò è Dagɔ lète zīte a gberɛa dɔ Dikiri àkpati arɛ. A mì kū a ɔnɔ wòwokɔa katena kpélele gbìia. A gbān mé à gò dītɛna ado.

5 Abire yāi Dagɔ gbàgbarinɔ kū gbē kū òten gē a kpén Asadɔdinɔ dì gèse péte a kpé kpélele gbìiaro ari kū a gbārao.

6 Dikiri ɔ t̄ Asadɔdidenɔa à ní ásarú kè à gbèna kàngu, Asadɔdi kū a lakutunɔ pínki.

7 Kū Asadɔdidenɔ è le, ò pì: Isarailanɔ tāna àkpati ni le àgɔ kú kūoo la doro, zaakū àten ɔ t̄wá kū ó tāna Dagɔo pāsīpāsī.

8 Akū ò gbēnɔ zī ò ní kīnanɔ kàkara ní pínki, akū ò ní lá ò pì: Deran óni ke nà kū Isarailanɔ tāna àkpatiioo? Akū ò pì: Ò géo Gata. Akū ò gèeo.

9 Kū ò kào gwe, Dikiri ɔ t̄ wēte gwe denɔa dɔ, akū wēte pìi wà. Dikiri gagagyā kàngu, gbèna dànla ní pínki né fíti gbē z̄kɔ.

<sup>10</sup> Akū ò gèè kū Luda àkpatii pìio Ekeronu. Kū òten gēo, wētepideno wiki lè ò pì: Ò gēwái kū Isarailano tãna àkpatii, de ò ó dede ó buriame.

<sup>11</sup> Akū ò gbēno zī ò n kınano kàkara n pínki ò pínne: À Isarailano tãna àkpati sé à táo a gbèn, de àsun ó dede ó buriaro. Zaakū gaga tò wēte pìi wà, Luda ɔ tòmma gwe manamana.

<sup>12</sup> Gbènnà kà gbē kū odi garonogu, akū wētepideno wiki kà ludambe.

## 6

### *Erana kū àkpatii Isarailano busun*

<sup>1</sup> Dikiri àkpati kú Filisitininɔ busun ari mɔ suppla,

<sup>2</sup> akū ò sa'orinɔ kū māsokerinɔ kàkara ò n lá ò pì: Deran óni ke nà kú Dikiri àkpatii? À owere lákú óni ke nà ò táo a gbèn.

<sup>3</sup> Akū ò wèmma ò pì: Tó áten tá kú Isarailano tãna àkpatii, àsun táo koriro. À a gba pɔ á taari yāi, áni aafia le, áni yā kú à tò adi ɔ goáwaro dō.

<sup>4</sup> Akū ò n lá ò pì: Bón óni a gba ò táo ó taari yāii? Ò wèmma ò pì: À wura pi lán gbènnà bà mèn sɔɔro kú ènenɔ dɔ mèn sɔɔro á kınano dasi lén, zaakū gyā dokɔno pì á lé kú á kınano á pínki.

<sup>5</sup> À á gbènnano taka pi kú ène kú òteni ó busu yaka takano, à Isarailano tãna kpe tao. Ke ani ɔ gowá kú ó tãnanɔ kú ó busuuo gwεε?

<sup>6</sup> Bóyāi á ye à sãgbãna ke lákú Misilano kú Firi'aunao kè nàa? Kú à n wé tã ari ò Isarailano gbàre ò tà, a yā dí dɔáguroo?

<sup>7</sup> Tera sà à gé à zùgo dufu ke, à su kú zù nérande mèn pla kú òdi gbãngo dañe yáronɔ. À gó pì

dɔ́nma, à n̄ né kũ ò ténýĩnɔ kēm̄ma à tá kũnwo n̄ karaa gũn.

<sup>8</sup> À Dikiri àkpati sé à da gó p̄i gũn, à wura p̄o kũ át̄en kp̄az̄á á taari yáinɔ ká batan à dite àkpatii p̄i sare, à zùnɔ ká zén ò géo

<sup>9</sup> àḡõ gwa. Tó àkpatii p̄i a b̄usu zé sè àt̄en gé Besemesi kpa, àkũ mé à kisira z̄õk̄õ p̄i z̄iwá. Tó adi s̄ete gwe s̄õro, óniḡõ d̄õ kũ àkũ mé à ɔ t̄õwáro, yá mé à sù l̄e.

<sup>10</sup> Akũ ò kè l̄e, ò gó d̄ò zù nérande m̄en planɔa ò n̄ n̄enɔ kà kara gũn,

<sup>11</sup> akũ ò Dikiri àkpatii dà gó p̄i gũn kũ bata kũ wura ãnenɔ kũ gb̄enna takanɔn kú a gũnwo.

<sup>12</sup> Akũ zùu p̄inɔ zé sè s̄usu ò are d̄o Besemesi zéa, òt̄en gé òt̄en ɔ́ d̄o, odi lite ɔplai ke ɔzeiro. Filisitini k̄inanɔ té n̄ kpe ari Besemesi b̄usu l̄en.

<sup>13</sup> Besemesidenɔ ten p̄ówe keke guvuten. Kũ ò wé sè musu, ò àkpatii p̄i è, akũ n̄ p̄o kè nna kũ a enaa.

<sup>14-15</sup> Kũ gó p̄i kà Besemesi gb̄e Ȳosua búgb̄eaa, akũ à zè gb̄è gb̄ènt̄e sare gwe. Akũ Levinɔ Dikiri àkpatii p̄i b̄ò kũ bata kũ wura p̄ónɔn kú a gũnwo, ò kàte gb̄è gb̄ènt̄e p̄ia. Akũ Besemesidenɔ gó p̄i lí z̄õz̄õk̄õre yàka ũ, ò sa'op̄o kũ òdi ká tén à té kũ ò Dikiria kũ zùu p̄inɔ. Z̄i p̄ia ò sa'op̄o kũ òdi ká tén à té kũnɔ ò Dikiria kũ sa'op̄o p̄andenɔ.

<sup>16</sup> Filisitini k̄ina gb̄enɔn s̄õronɔ yá p̄i è, akũ ò èra ò tà Eker̄onu z̄i p̄ia.

<sup>17</sup> Wura gb̄enna kũ Filisitininɔ kp̄az̄á Dikirine n̄ taari yáinɔn dí: Asad̄di p̄o do, Gaza p̄o do, Asakel̄oni p̄o do, Gata p̄o do, Eker̄onu p̄o do.

<sup>18</sup> Wura ãnenɔ kun d̄o Filisitini wéra p̄inɔ dasi l̄en, n̄ k̄ina gb̄enɔn s̄õronɔ p̄o ũ. N̄ wéra b̄inide p̄inɔ baadi

kū a lakutunɔ. Gbè gbèntē kū ò Dikiri àkpatii dîtea Beɛɛmesi gbē Yɔsua búgbɛɛaa pìime sèeda ũ ari kū a gbārao.

<sup>19</sup> Akū Dikiri Beɛɛmeside kenɔ dède, kū ò a àkpatii gūn gwà yāi. À n̄ dede gbēnɔn baaakɔ akurime, akū ò wēnda ɔɔ dɔ, kū Dikiri kakate zɔkɔ kpànyī yāi.

<sup>20</sup> Akū Beɛɛmesidenɔ pì: Dí mé ani f̄s̄ à ze Dikiri Luda kū à kú adona pì arɛɛ? Óni àkpatii pì kpāzā dínɔ kīnaa sàa?

<sup>21</sup> Akū ò gbēnɔ z̄i Kiriayarimudenɔa ò pì: Filisitininɔ sù kū Dikiri àkpatiio. À mó à sé à táo á kīnaa.

## 7

### *Samueli dona Isarailanɔne arɛ*

<sup>1</sup> Akū Kiriayarimudenɔ sù ò Dikiri àkpatii pì sè ò tàò Abinadabu bea s̄is̄i musu. Akū ò a né Eleaza dîte a dākpari ũ.

<sup>2</sup> Àkpatii pì kú Kiriayarimu à ḡi kè, à kè gwe wè baro.

Isarailanɔ ten wiki lé Dikiria n̄ pínki, òteni a ki wɛtɛ.

<sup>3</sup> Akū Samueli pì Isarailanɔne n̄ pínki: Tó a arɛ dɔ Dikiria kū nèɛ mèn doo, à buri z̄itɔnɔ t̄anano kū Asatorɛnɔ b̄ote á té, à á z̄ida kpá Dikiria àḡɔ doi ado, ani á bo Filisitininɔ ɔ̄i.

<sup>4</sup> Akū Isarailanɔ Baalinɔ kū Asatorɛnɔ b̄ote n̄ té, òten do Dikirii ado.

<sup>5</sup> Akū Samueli pì: Ákɔnɔ Isarailanɔ à k̄ɔ kakara Mizipa á pínki, mani kúte keáre Dikirinɛ.

<sup>6</sup> Kū ò k̄ɔ kàkara gwe, akū ò í t̄ò ò k̄ote Dikiri arɛ. Z̄i birea ò lé ȳi ò pì: O durunna kè Dikirinɛ. Akū Samueli yā ḡɔḡɔ Isarailanɔne Mizipa gwe.

<sup>7</sup> Kū Filisitininɔ mà Isarailanɔ kɔ̀ kàkara Mizipa, akū́ n̄ kínanɔ̀ gèè létém̄ma. Kū Isarailanɔ̀ mà, v̄iná n̄ kū́,

<sup>8</sup> akū́ ò ò Samueline: Ñsungõ ȳitenaro! Ñ wiki lé Dikiri ó Ludaa de à ó sí Filisitininɔ̀a.

<sup>9</sup> Akū́ Samuēli s̄an̄e ȳōmiri s̄è à sa'opɔ̀ kū òdi ká tén à té kū ò Dikiria, akū́ à wiki lèa Isarailanɔ̀ne. Akū́ Dikiri si k̄āao.

<sup>10</sup> Kū Samuēli ten sa pì o, Filisitininɔ̀ ten su Isarailanɔ̀a kū z̄iio. Z̄i birea Dikiri tò legū gb̄āna pàta Filisitininɔ̀a. Sw̄èè k̄èngu ò lèk̄ōa, akū́ Isarailanɔ̀ n̄ ásar̄u k̄è.

<sup>11</sup> Kū Isarailanɔ̀ b̄òte Mizipa ò p̄è Filisitininɔ̀a, ò n̄ dede ò n̄ kpá ari Beteka.

<sup>12</sup> Akū́ Samuēli gb̄èè p̄ète Mizipa kū Senio dagura à tó kp̄āne Ebeneza, zaakū́ à p̄i: Dikiri mé à kp̄awái ari o ka la.

<sup>13</sup> Len ò Filisitininɔ̀ fū l̄e, akū́ odi f̄ō ò èra ò s̄um̄ma kū z̄iio n̄ b̄usun doro. Dikiri ɔ̀ t̄ò Filisitininɔ̀a ari Samuēli k̄unna ḡɔ̀ɔ̀ zakan.

<sup>14</sup> W̄ète kū Filisitininɔ̀ s̄i Isarailanɔ̀a ȳānɔ̀ èra à ḡò n̄ p̄ó ũ zaa Ekerɔ̀nu ari à ḡèè pé Gataa. Isarailanɔ̀ w̄ète p̄inɔ̀ kū n̄ b̄usunɔ̀ s̄i Filisitininɔ̀a p̄ínki. Isarailanɔ̀ kū Am̄orinɔ̀ s̄ō ò kú kū k̄ōo ȳākete sari.

<sup>15</sup> Samuēli bi Isarailanɔ̀ don'aredeme ari a k̄unna ḡɔ̀ɔ̀ zakan.

<sup>16</sup> W̄è kū w̄èeo àdigõ gé Beteli kū Giligalao kū Mizipao, àdi ȳā ḡõḡõ Isarailanɔ̀ne w̄ète p̄inɔ̀ ḡūn.

<sup>17</sup> Akū́ àdi era à tá Rama, zaakū́ a ben gwe. Àdi ȳā ḡõḡõ Isarailanɔ̀ne gwe d̄o. Gwen à Dikiri gbagbaki b̄òn.

## 8

*Isarailanɔ kína gbekanaa*

<sup>1</sup> Kū Samueli zī kù, à a nénɔ dìte Isarailanɔne don'arɛdenɔ ũ.

<sup>2</sup> A daudu tón Yoeli, a plade Abia. Mókɔnɔ mé òdi yā gōgōhne Beɛɛba.

<sup>3</sup> Ama a né pìnɔ dí té a ágbairo. Ɔgoyā n swèè blè, òdi gusarɛgba sí, òdi yā gōgō a zéaro.

<sup>4</sup> Akū Isaraila gbɛ zókɔnɔ kō kākara, ò gèè ò Samueli lè Rama

<sup>5</sup> ò pì: Ñ gwa, n zī kù, akū n nénɔn té n ágbairo. Ñ kína dìtɛwɛɛ sà de àgō de ó don'arɛde ũ, lán buri sīnda pínki a pó vī nà.

<sup>6</sup> Kū ò pì à kína káhne àgō de n don'arɛde ũ, yā pì dí ke Samueline nnaro, akū à wé kè Dikiria.

<sup>7</sup> Akū Dikiri pì Samueline: Ñ gbɛ pìnɔ yā ma, zaakū mɔkɔmmɛ ò ginyīro. Makūmɛ ò gimai de màsun kí blerímaro yāi.

<sup>8</sup> Lákū òten ke nà zaa gɔɔ kū ma n bɔte Misila ari gbāra, ò pā kpàmai ò dò tãnanɔi, len òten kenne le ðɔ.

<sup>9</sup> Ñ n yā ma sà, n lé daríma n tó ògō dō lákū gbɛ kū ani kí bleríma yānɔ nigō de nà.

<sup>10</sup> Akū Samueli Dikiri yā pìi bàba gbɛ kū òten kína gbekaanɔne pínki

<sup>11</sup> à pì: Lákū gbɛ kū ani kí bleáwa yānɔ nigō de nàn dí. Ani á négōgbɛnɔ sí à n dìte a sōgodenɔ kū a sōdenɔ ũmɛ. Onigō taa o a sōgo are kū bàao.

<sup>12</sup> Ani n dìte gbɛnɔn wàa sɔsɔɔro ke gbɛnɔn bupla akurikurinɔ gbɛ zókɔnɔ ũ. Onigō a bú wíne, onigō a pónɔ kekene, onigō a zìkabɔnɔ pine kū a sōgo pónɔ.



13 Ani á nénɔgbēnɔ sí à ñ dite nísigbīnnakerinɔ kũ pɔblekerinɔ kũ burodikerinɔ ũ.

14 Ani á buranɔ kũ á geepi búnɔ kũ á kùkpe mananɔ síáwa à kpá a ìbanɔa.

15 Ani á pówenɔ kũ á geepi nénɔ leu kuride síáwa à kpá a begwarinɔ kũ a ìbanɔa.

16 Ani á zògɔgbēnɔ kũ nɔgbēnɔ sí kũ á zù mananɔ kũ á zaakinɔ àgɔ a zīda zī keo.

17 Ani á pókādenɔ leu kuride síáwa, ákɔnɔ áni gɔ a zònɔ ũ.

18 Gɔrɔ birea sà áni wiki lé Dikiria gbě kũ a sè á kína ũ pì yāi, ama ani weáwa gɔrɔ birea dorɔ.

19 Akũ ò gi Samueli yā mai ò pì: Oi! Ó ye ògɔ kína vīme,

20 ónigɔ de lán buri kparanɔ bà se. Ó kína mé anigɔ yā gɔgɔwεε, anigɔ dowεε are zīi gūn.

21 Kũ Samueli ñ yā mà pínki, à gèè à dà Dikirine a sān.

22 Akũ Dikiri pìnε: Ñ ñ yā ma, ñ kína káñne. Akũ Samueli pì Isaraila pìnɔne: Á baadi tá a wētεa.

## 9

### *Samueli kɔ'ena kũ Soluo*

1 Biliaminu buri ke kun, a tón Kisi. Aruzekedeme. Biliaminu buri mé à Afia ì, Afia Bekora ì, Bekora Zero ì, Zero Abieli ì, akũ Abieli Kisi pì ì.

2 À négɔgbě vī, a tón Solu. Kεfenna maname. A mana sára kú Isarailanɔ téro, ñ gběke gbàna dí vī a gānlaro.

3 Kũ Kisi pì zaakinɔ sàte, akũ à pì a né pìnε: Ñ fute ñ zīkerinɔ doke sé à gé zaaki pìnɔ wεte.

4 Akū ò Eflaimu bùsu gusĩsĩde pàra kū Salisa bùsuo, odi ñ lero. Akū ò Salimu bùsuo pàra, ama ò kú gwero. Akū ò Biliaminu bùsuo pàra, odi zaaki pìno lero.

5 Kū ò kà Zufu bùsun, Solu pì zĩkeri kū ò leelee pìine: Ñ mós ò era. Tó ódi táro, ma mare ni damu ke ó yá musu, ani zaakinò yá da doro.

6 Akū à wèa: Ñ ma! Luda gbēke kú wēte dí gūn. À bèere vī, yā kū à pì ani ke, àdi kemε. Ò gé gwe. Ke ani zé kū óni sé ò ó zaaki pìno leo owere gwεε.

7 Akū Solu wèa à pì: Tó óten gé, bón óni géonεε? Póble ke dí gō ó bókōn doro. Ó póke vī ò Luda gbē pì gbaro. Ke bón ó vī?

8 Akū zĩkerii pì era à pì Solunε: Ñ gwa! Má ogo vī fítinle la. Mani a gba, ani ó da zé kū à de ò séa.

9 Isarailano bùsun yā, tó gbē ten gé yā gbeka Ludaa àdi pi: Ñ mós ò gé wégupu'eri kīnaa. Zaakū gbē kū òdi pi gbāra annabi ũ gbāra, àkūme òdi sísi yā wégupu'eri ũ.

10 Akū Solu pì a zĩkeriine: N yā mana ò. Ò gé. Akū óten gé wēte kū Luda gbē pì kunwa.

11 Kū óten wēte pìi sísi kū, ò dàkare kū nokpareno, óten gé í tó. Akū ò ñ lá ò pì: Wégupu'eri kú be yá?

12 Ò wémma ò pì: Ee, à kú are gwe. À ke likalika. Gbāran à sù, zaakū ò ye ò sa o gbabakiamε.

13 Tó a gē wēten, áni a e ari àgō gé póble gbabaki pìia. Zaakū oni póble gīaro ari à su, àkū mé ani arubarika da sa'opōblen gīa, gbasà gbē kū ò ñ sísinò póble. Àgō wāna, zaakū a lenagōron dí.

14 Kū ò gē wēte pìi gūn, akū ò dàkare kū Samuelio gōno, à bò àten gé gbabaki pìia.

15 Ari Solu gɔ́ gé su, Dikiri gĩnake à yã dí dà Samuēline a sãn à pì:

16 Zia mandara'i mani Biliaminu bùsu gbē zĩmma. Ñ nĩsi kúa ñ a dite ma gbē Isarailanɔ don'arede ũ. Ani ma gbē pìnɔ bo Filisitininɔ ɔĩ. Ma a gbē pìnɔ wiki mà, akū ma ñ wēnda gwà.

17 Kū Samuēli Solu è, Dikiri pìnɛ: Gbē kū ma a yã ònne pìn gwe. Àkū mé ani kí ble ma gbēnɔa.

18 Akū Solu nà Samuēlii wēte bĩnilea à a là à pì: Wégupu'eri be kú mámɛɛ? Ñ mɔmɛnɛ.

19 Akū Samuēli wèa à pì: Makūmɛ ade pì ũ. Ñ domɛnɛ are ò gé gbagbakia, ĩni pó ble kūmao gbāra. Zia kɔnkɔ mani n nèsɛgũnyã onne pínki, gbasà mà n gbare.

20 Ñsun n zaaki kū ò sàte zaa gɔrɔ aakɔ damu kero, zaakū ò ñ lé. Dín Isarailanɔn yei ñ pínkii, tó adi ke mɔkɔn kū n de bedenɔ baasiro?

21 Akū Solu pì: Biliaminu burin ma ũroo? Ma buri mé à fíti de Isaraila burinɔla ñ pínki, akū ma danɛnɔ mé ò kĩańyĩ Biliaminu burinɔ té. Bóyã nten yã dí taka omɛnɛɛ?

22 Akū Samuēli Solu kū a zĩkeriioo sè à gè kũńwo póblekpen, à vuteki mana kpàmma gbē kū ò ñ sísino té. Gbē pìnɔ kà gbēnɔn baraakuri taka bà.

23 Akū Samuēli pì póblekeriine: Ñ nòbɔ kū ma kpàmma ma pì ñ a diteki ke pì sé ñ mɔo.

24 Akū póblekerii pì sù kū nòbɔ gbá pìio à dite Solu are. Akū Samuēli pì: Pó kū ò ditenne dí. Ñ só, zaakū ò ditenne ari mandara'i kū gbē kū ma ñ sísino. Akū Solu pó blè kū Samuēlio zĩ birea.

25 Kū ò kipa gbagbaki pìia, ò gè wēte gūn, akū Samuēli gèè à yā ò kū Soluo a kpé musu.

26 Akū ò ì gwe. Kū gu ye à dɔ, akū Samuēli lé zù Solui kpé musu gwe à pì: Ñ fute, mà gé zenne. Kū Solu fùte, àkū kū Samuēlio ò bò bàai n̄ pla.

27 Kū ò kà wēte kpe, akū Samuēli pì Solune: Ñ o n zīkeriine àgɔ gé, mɔkɔn n̄ ze gĩa de mà yā kū Dikiri ò onne.

## 10

### *Samuēli n̄sikuna Solu m̄ia*

1 Akū Samuēli n̄isi tūruu sè à n̄isi kù Solune a m̄ia, akū à lé p̄ea à p̄i: Dikiri mé à n̄ dite don'arede ũ a gbē Isarailan̄ne. Īni kí ble Dikiri gbēn̄ɔa n̄ n̄ bo n̄ ibere kū ò likanyĩn̄ɔ ɔ̄. Sèeda kū ani tó n̄ d̄s kū Dikiri mé à n̄ dite a gbēn̄ɔ don'arede ũn d̄i.

2 Tó o kēk̄ɔa la tera, ĩni da gbēn̄ɔn plan̄le Zeleza, Rahila mira sare, Biliaminu bùsu léi. Oni pinne: Ò zaaki kū n̄ ge w̄eten̄ɔ lè. N̄ yā n̄ de kūna gbāna doro, n̄ yān̄ àteni a damu kei sà, àten pi deran̄ áni ke a né yā musu n̄aa?

3 Bona gwe, tó n̄ te are, tó n̄ ka gbiri lí kù k̄inaa zaa Tabo, gbēn̄ɔn aak̄ɔ ni dan̄le gwe d̄ɔ, òten gé Luda gbagba zaa Beteli. N̄ gbē do bl̄enen̄ɔ kūna m̄en aak̄ɔ, n̄ gbē do burodi kūna m̄en aak̄ɔ, akū n̄ gbē do s̄ew̄e kūna tūru do.

4 Oni n̄ aafia gbeka, oni burodi m̄en pla kp̄amma, n̄ sí.

5 Abire gbera tó n̄ ka Luda s̄is̄i kū à kú Gibea, gu kū Filisitinin̄ɔ gud̄akp̄aki kún, tó n̄ ka k̄ani kū w̄ete p̄io, ĩni dakare kū annabin̄ɔ ò t̄etek̄ɔi, òten kipa

gbagbakia. Òtẹn dońne arẹ kũ mɔrɔnɔ kũ gǎgǎnɔ kũ gidigbonɔ kũ kutenɔ, òtẹn annabikẹyǎ o.

<sup>6</sup> Dikiri Nini ni summa, ìni annabikẹyǎ o kũńwo, ìni li gbě dufu ũ.

<sup>7</sup> Tó sèeda birenɔ kè ẹ, ò yǎ kũ n a kena zé è ke, zaakũ Luda kú kũnwo.

<sup>8</sup> Ñ domene arẹ gena Giligala, mani n le gwe, mani sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ o kũ kennakũkɔo sa'opɔo. Ñ ma dǎ gwe ari gɔrɔ suppla, mani su mà n le gwe, mani yǎ kũ ìni ke onne.

<sup>9</sup> Kũ Solu kpẹ lị Samueline, àtẹn tá, Luda a nèsee litene, akũ sèedaa pìnɔ kè zĩ birea pínki.

<sup>10</sup> Kũ ò kà Gibea, annabinɔ dàale ò tétékɔi, akũ Luda Nini sù, àtẹn annabikẹyǎ o kũńwo.

<sup>11</sup> Kũ gbě kũ ò a dɔnɔ a è, àtẹn annabikẹyǎ o kũ annabinɔ, ò kɔ là ò pì: Bó mé à Kisi né lèe? Solu kú annabinɔ té see?

<sup>12</sup> Akũ Gibea gběke yǎ wèrma à pì: Gbě kparanɔ denɔme dínɔ ũ sɔɔ? Akũ à gò baaru pó ũ òdi pì: Solu kú annabinɔ té see?

<sup>13</sup> Kũ Solu annabikẹyǎ ò à làka, akũ à gèe gbagbaki pìia.

<sup>14</sup> Kũ Solu tà be kũ a zĩkeriio, a disē ñ lá à pì: A ge máme? Solu wèa à pì: O ge zaakinɔ wete me. Kũ ódi ñ ero, akũ o ge Samueli kĩnaa.

<sup>15</sup> Akũ Solu disē pìne: Yǎ kũ Samueli òáre babamene.

<sup>16</sup> Akũ Solu pì: À pìwere ò zaaki pìnɔ lè. Ama adi kpata yǎ kũ Samueli òare babanero.

### *Samueli Solu kana kín gupuraa*

<sup>17</sup> Akũ Samueli Isarailanɔ kàkara Dikiri arẹ Mizipa.

18 À pìíne: Dikiri á Luda pì, a á bóte Misila, a á sí Misilano kũ buri kũ ò ɔ tšáwano ɔĩ n̄ pínki.

19 Luda á bó á yá'ũmmanano kũ á warikenano gũn pínki, akũ a gii gbāra, a pìne à kína kááre. Tò, à mós à ze Dikiri are sà buri kũ burio, on kũ onnwo.

20 Kũ Samueli sù kũ Isaraila burino n̄ pínki, akũ gbè Biliaminu burino sè.

21 Akũ à sù kũ Biliaminu burino on kũ onnwo. Akũ Matari onnn ò zèo. Onde pino té Kisi né Solu mé à blè. Kũ ò a wète, òdi a lero.

22 Akũ ò era ò Dikiri là do ò pì: Gõgbẽ pì sù la kò yá? Akũ Dikiri pì: À utena asono dagura.

23 Akũ ò bàa lè ò gèe ò a bò ò sù kãao n̄ té. Kũ à zè n̄ té, n̄ pínki n̄ gbàna zè a gà lén.

24 Akũ Samueli pìíne n̄ pínki: A gbẽ kũ Dikiri sèe è yá? Gbẽke kun lán a bà á téro. Akũ gbẽ sinda pínki wiki lè ò pì: Luda ó kína dš kũ aafiaao!

25 Akũ Samueli kíblena zé bókoteínne, akũ à kè takadan à dite Dikiri kpén. Akũ à n̄ gbáre, baadi tà a bea.

26 Solu sò à tà a bea Gibea. Gõ wórɔgɔde kũ Luda zĩ kè n̄ swèe gũnno tèi.

27 Akũ gbẽ pã kenɔ pì: Gbẽ bire mé ani ó sura ba yá? Akũ ò a gya bò, odi sunɛ kũ pókeoro, ama Solu a yĩtena o.

## 11

### *Solu zìblena Amɔninɔa*

1 Amɔni buri Naasa sù kũ a zìkarino, ò bùraa kàte Yabesi Giliada sare, akũ Yabesidenɔ pì Naasanɛ: N̄ lédokɔno ke kũoo, óni mì natenne.

<sup>2</sup> Akū Naasa pìnnε: Tó ma á baadi ɔpla wé b̀̀b̀b̀, akū wé'i Isarailanɔ kù ń pínki, gbasa mà lédokɔnɔ ke kááo.

<sup>3</sup> Akū Yabesi gbē z̀̀k̀k̀nɔ pìnε: Ǹ ó gba ɔrɔ suppla de ò gbēnɔ zĩ Isarailanɔ b̀̀suu gũn pínki. Tó gbēke kun à ó sura baro, óni ó zĩda kpámma.

<sup>4</sup> Kū z̀̀r̀rii pìnɔ kà Solu bea Gibea, ò yā p̀̀i ònnε, akū ò wēnda ɔɔ d̀̀.

<sup>5</sup> ɔrɔ birea Solu ten su kū burao, à té a z̀̀nɔi, akū à p̀̀i: Bó yā mé à s̀̀, akū òten ɔɔ d̀̀ɔɔ? Akū ò Yabeside pìnɔ yā bàbanε.

<sup>6</sup> Kū Solu yā p̀̀i mà, Luda Nini s̀̀a, akū a p̀̀ f̀̀ manamana.

<sup>7</sup> À z̀̀u s̀̀ m̀̀n pla à d̀̀ à z̀̀z̀k̀k̀rε, akū à gbēnɔ z̀̀o Isarailanɔ b̀̀suu gũn pínki ò p̀̀i: Len oni ke gbē kū adi té Solui kū Samuelioro z̀̀nɔnε le. Akū v̄ina ń kū Dikiri yā musu, ò b̀̀ ò t̀̀nyĩ lele ń pínki.

<sup>8</sup> Solu ń náro zaa Bezeki. Isarailanɔ kà gbēnɔn dúbu wàa do kpé basɔro. Yudanɔn kú ń té gbēnɔn dúbu baraakuri.

<sup>9</sup> Akū ò p̀̀i z̀̀ri kū ò s̀̀u p̀̀nɔnε: À gé à o á gbēnɔnε, zia ari ifántē ɔ́ gé gbā, óni ń sura ba. Kū z̀̀rinɔ tà, ò yā p̀̀i baaruu kpà Yabesidenɔnε, akū ń p̀̀ k̀̀ nna.

<sup>10</sup> Ò p̀̀i Amɔninɔnε: Óni ó zĩda kpááwa zia, áni á p̀̀yeina kewá.

<sup>11</sup> Solu a gbēnɔ kpàate g̀̀ aak̄. Gudɔn ò s̀̀ Amɔninɔgu ń b̀̀ran ò ń dede ari ifántē g̀̀ε à gbào. Akū gbē kū ò g̀̀nɔ f̀̀k̄sa dodo.

<sup>12</sup> Akū ò p̀̀i Samueline: Dínɔ mé ò p̀̀i Solu ni kí blewároo? À botε kúńwo ò ń dede.

<sup>13</sup> Akū Solu p̀̀i: Oni gbēke de gbāraro, zaakū Dikiri Isarailanɔ sura bà gbāramε.

14 Akū Samuēli pì parine: À mó ò gé Giligala ò era ò Solu ká kpatan gwe dɔ.

15 Akū ò gèe Giligala ń pínki, ò èra ò Solu kà kpatan Dikiri are gwe dɔ, ò kennakūkɔ sa ò Dikiria, akū Solu kū Isarailanɔ pɔnna kè gwe ń pínki manamana.

## 12

### *Samuēli m̀bona ḱn*

1 Samuēli pì Isarailanɔne ń pínki: Ma yā kū a òmène mà pínki, ma ḱna kàáre kpatan.

2 Akū mé ani doáre are sà. Makū sɔ ma zī kù, ma mìkà pura kù akū ma nénɔn kú kááo. Ma doáre are zaa ma kefennakegɔɔa ari kū a gbārao.

3 Makūn dí! À ke ma sèedadenɔ ũ Dikiri kū ḱna kū à kào are. Ma zù ke zaaki s̀ á gbēkea yá? Ma á gbēke blè yá? Ma wé t̀ á gbēkea yá? Gusaregba ma wé blè ari ma bo á gbēke kpe yá? Tó ma kè le, mani a f̀na bone.

4 Akū ò wèa ò pì: Ǹdi ó blero, ǹdi wé t̀wáaro, ǹdi p̀ke sí ó gbēkearo.

5 Samuēli p̀inne dɔ: Dikiri kū ḱna kū à kàaome á sèedadenɔ ũ gbāra, kū ádi taari emaro. Ò pì: Dikiri mé à ó sèedade ũ.

6 Akū Samuēli p̀inne: Dikiri mé à Musa kū Harunaoo d̀te, akū ò bò kū á dizinɔ Misila.

7 À ze kyáu Dikiri are, mani yā mana kū à k̀áre kū á dizinɔ babaáre.

8 Yakubunɔ gena Misila gbera á dizinɔ wiki lè Dikiria, akū à Musa kū Harunaoo d̀te, ò ń bóte Misila, akū ò ń káte b̀su d́n.



9 Kū Dikiri n Luda yā sǎngu yāi, akū à n kpá Azo zìkarinɔ gbē zōkō Siseraa kū Filisitininɔ kū Mɔabunɔ kína, òten zì ká kǔńwo.

10 Akū ò wiki lè Dikiria ò pì: O durunna kè o pǎ kpànyĩ o dò Baalinɔi kū Asatoreɔ. Ñ ó bo ó iberenɔ ɔĩ sà, ónigō donyĩ.

11 Akū Dikiri Gidion dìte kū Barakio kū Yefetao kū Samusio ò á bó á iberen pìnɔ ɔĩ gu sǐnda pínkia, akū a gō katena aafia.

12 Kū a è Amɔni kína Naasa ten su léteáwa, bee kū Dikiri á Ludame á kína ũ, a pìmenɛ: Oi! Kínan á yei!

13 Tera sà kína kū a gbèka a sèn dí, àkūme Dikiri dìteáre.

14 Tó á Dikiri vǐna vǐ akū áten doi, tó áteni a yā ma akū ádi bo a yā kperɔ, tó ákōnɔ kū gbē kū àten kí bleáwao té Dikiri á Ludai, ánigō aafia.

15 Tó ádi Dikiri yā ma sōro, akū a bo a yā kpe, ani ɔ tśáwa lákū à kè á dizinɔne nà.

16 À ze à yā zōkō kū Dikiri ni keáre e.

17 Ésekēgɔrɔn ó kun loo? Mani Dikiri sísi, ani tó legū pata à ma, ánigō dō kū á kína gbekanaa kè Dikirine ĩni manamana.

18 Akū Samueli Dikiri sísi, akū Dikiri tò legū pàta à mà zĩ birea. Akū gbē sǐnda pínki vǐna kè Dikirine kū Samuelio manamana.

19 Akū ò pìne: Ñ wé kewere Dikiri n Ludaa de ókōnɔ n zòblerinɔ sún gagaro. O yā vǐni kàra ó durunnanɔla, kū o kína gbèka.

20 Samueli pìne: Àsun tó vǐna á kũro. A yā vǐni pì kè pínki, ama àsun kē Dikiriaro. Àgō doi kū nèse mèn doo.

21 Àsun kēa à té pọ́ ginanciro. Ò àrè vīro, oni f̄s ò gbē boro, zaakū pọ́ p̄n̄om̄e.

22 Dikiri ni a gbēn̄o zukūnaro a tó z̄sk̄ yāi, zaakū à k̄agu à á k̄é a gbēn̄o ū.

23 Makū s̄s, Dikiri sún tó mà durunna keare mà aduakenaáre tóro. Mani zé mana kū à de à sé m̄áre.

24 À vīna ke Dikirine, àḡs̄ doi kū náanio kū n̄èse mèn doo. À laasun lé yā z̄sk̄ kū à k̄éáren̄o.

25 Tó a gi a te yā v̄anii, ák̄s̄n̄o kū á k̄inao, oni á kakate á p̄ínki.

## 13

### *Samueli kp̄ak̄ēna Solu*

1 Kū Solu kí bl̄è Isarailan̄o w̄è pla,

2 à ń z̄lkarin̄o s̄è gbēn̄on w̄àa ḡero. Gbēn̄on w̄àa kuri kú k̄āao Mikimasa kū Beteli gus̄s̄ideo. Gbēn̄on w̄àa s̄oro kú kū a né Yonatāo Gibea, Biliaminu b̄usun. Akū à gbē kparan̄o gb̄are, baadi tà a bea.

3 Yonatā l̄ete Filisitini gud̄ákp̄aki kū à kú Gebaa, akū Filisitinin̄o a baaruu mà. Akū Solu z̄l̄ kuru p̄è Isarailan̄o b̄usu gu s̄inda p̄ínkia à p̄i Eberun̄o ma!

4 Akū Isarailan̄o mà ń p̄ínki ò p̄i, Solu l̄ete Filisitini gud̄ákp̄akia, akū Filisitinin̄o z̄á Isarailan̄o gb̄in. Akū ò Isarailan̄o s̄isi, ò s̄u ò n̄à Solua Giligala.

5 Akū Filisitinin̄o k̄s̄ k̄àkara ò z̄l̄ ká kú Isarailan̄o. ń s̄gon̄o k̄à d̄ubu barakuri, ń s̄goden̄o k̄à d̄ubu suddo, akū ń ḡèsed̄en̄on dasi lán ísiral̄e b̄usu'at̄ē bà. Akū ò f̄ute ò ḡè ò b̄uraa k̄ate Mikimasa, Betav̄ē if̄aboki kpa.

6 Kū Isarailan̄o è ò kú wari ḡun òten nakara k̄únwo, akū ò ùte gb̄ew̄een̄o ḡun kú d̄akon̄o kú gb̄è s̄òk̄on̄o kú t̄on̄ow̄een̄o kú l̄òḡon̄o.

<sup>7</sup> N gbēkeno gu lè ò bikù Yodaa ari Gada bùsun kù Giliada bùsuuo. Solu kpé kù Giligala, vīna ten gbē kù ò kù kãaonɔ kù manamana.

<sup>8</sup> À Samueli dà goro suppla lākù à dìteare nà. Kù adi suro, akù a gbēno ten fākōa.

<sup>9</sup> Akù Solu pì: À mómene kù sa'opo kù òdi ká tén à té kùo kù sáabukpa sa'oponɔ. Akù à sa'opo kù òdi ká tén à té kù pì ò.

<sup>10</sup> Kù à làka, Samueli ten ká, akù Solu pì gèe à dàale à gbānake kpai.

<sup>11</sup> Akù Samueli pìne: Bó yān n kè gwee? Solu wèa à pì: Kù ma è ma gbēno ten fākōa, akūsō ndi su goro kù n dìtearo yāime. Filisitininɔ ten kō kakara Mikimasa,

<sup>12</sup> akù ma pì, òsun létema Giligala la ari mà Dikiri gbeka. Akù ma sa pì ò tilasi.

<sup>13</sup> Akù Samueli pìne: N fayasariyā kè! N yā kù Dikiri n Luda dìtenne kúnaro. Tó n kùna yāme, de Dikiri ni tó n burinɔ gō kpata ble Isarailanɔa goro sīnda pínki.

<sup>14</sup> Tera sà ĩni gì ke kpataa gūnlo. Lākù n yā kù Dikiri dìtenne kúnaro nà, à gīnake à gbē kù a po kèare wète, à a dìte a gbēno don'arede ũ.

<sup>15</sup> Akù Samueli fūte Giligala à gèe Gibea, Biliaminu bùsun. Akù Solu a zìkari kù ò kù kãaonɔ nàro, ò kà gbēnon wàa aakō taka bà.

<sup>16</sup> Solu kù a né Yonatāo kù a zìkari kù ò kù kúnwonɔn kù Gibea, Filisitininɔ sō ò bùraa kàte Mikimasa.

<sup>17</sup> Zìkari gā aakōnɔ bōte Filisitininɔ bùran ò gèe létè Isarailanɔa. Gā do gèe Ōfla kpa Suala bùsun,

18 gǎ do gèe Betoroni kpa, akū a aakōde gèe Isarailanò b̀usu lén, s̀isĩ k̀ū à arèd̀na maninò guvutea k̀ū gb̀arannao.

19 Sia k̀ú Isarailanò b̀usunlo, zaakū Filisitininò p̀i, Eberunò s̀ún f̀ēneda ke s̀ári piro.

20 Filisitininò k̀ĩnaan Isarailanò d̀i gé swakurenò k̀ū z̀uswanò k̀ū kp̀asanò k̀ū k̀òmanò lé k̀ekēn p̀inki.

21 Swakure k̀ū z̀uswa lék̀ekēnaa k̀à andurufu plapla, sakanò k̀ū kp̀asanò s̀ō andurufu dodo.

22 A yǎ mé à tò z̀i p̀i kág̀orò Solu k̀ū Yonatāo z̀ikarinò f̀ēneda ke s̀ári k̀ūnaro, sé Solu k̀ū Yonatāo baasiro.

23 Filisitini gudāk̀p̀arinò gèe Mikimasa gb̀èsòk̀on.

## 14

### *Yonatā z̀iblena Filisitininò*

1 Z̀ikea Solu né Yonatā p̀i k̀efenna k̀ū à a z̀ikap̀onò k̀ūnaane: Ñ m̀ó ò gé Filisitini gudāk̀i kpa z̀à dire. Adi o a denē s̀ōro.

2 Solu k̀ú b̀isi lí gb̀aru Migirònu, Gibea sare k̀ū z̀ikarinò gb̀ēnò wàa aakō.

3 Sa'ori Ahia k̀ú ñ té, à a uta lokomma dana. Ikabodu v̀ini Aitubu néme. Aitubu p̀i bi Fineasi néme, Eli k̀ū à de Luda gb̀agbari ũ Silo daikoreme. Ñ gb̀eke d̀ō Yonatā gèe gukearo.

4 Gb̀èsòk̀o k̀ū Yonatā ye à g̀ēn à Filisitini gudāk̀p̀arinò le, gb̀è s̀ōntēnò p̀etepetēnan òplai k̀ū ̀zeo. A do t̀ón Bozezi, a do s̀ō Senē.

5 A do k̀ú gugb̀andurun Mikimasa kpa, a do s̀ō g̀ēnòmidòki Gēba kpa.

6 Akū Yonatā p̀i k̀efenna p̀iine: Ñ m̀ó ò gé gyòfòròde gudāk̀p̀arii p̀inò k̀ĩnaa. Ke Dikiri ni

kpáwáí gwεε? Zaakū yāke ni f̄s̄ à kpá Dikirine à tó ò gí z̄i bleiro, bee tó ó dasi kes̄s̄ ó dasiro.

<sup>7</sup> Akū a z̄ikap̄on̄seri p̄i p̄ine: Lákū à n p̄o gbà nà p̄ínki dé, ñ ke. Lákū n s̄e nà, má kú k̄unwo k̄ū n̄ese m̄en doome.

<sup>8</sup> Akū Yonatā p̄i: Tò, ò gényĩ ò ó z̄ida m̄óñne.

<sup>9</sup> Tó ò p̄iwere ò ze ò n̄ dāme, óni ze ó gb̄en, óni gényĩ doro.

<sup>10</sup> Tó ò p̄i ò sume s̄s̄, óni gényĩ, zaakū abirekū mé aniḡs̄ de s̄eada ū k̄ū Dikiri n̄ náwεε ó oĩ.

<sup>11</sup> Akū ò n̄ z̄ida m̄ò Filisitini gudákp̄arii p̄in̄ne. Akū Filisitini p̄in̄o p̄i: À gwa! Eberun̄o ten bo w̄εε k̄ū ò ùten̄o ḡūn.

<sup>12</sup> Akū gudákp̄arii p̄in̄o lé z̄ù Yonatāi k̄ū a z̄ikap̄on̄seriio ò p̄i: À m̄ó ò yāke oáre la. Akū Yonatā p̄i a z̄ikap̄on̄seriine: Ñḡs̄ té ma kpe, zaakū Dikiri n̄ ná Isarailan̄ne n̄ oĩ.

<sup>13</sup> Akū Yonatā ten lōte kutena, akū a z̄ikap̄on̄seri té a kpe. Kū Yonatā n̄ né, akū a z̄ikap̄on̄seri p̄i n̄ dede a kpe.

<sup>14</sup> Letemma na káaku p̄i ḡūn Yonatā k̄ū a z̄ikap̄on̄seriio n̄ dede gb̄en̄on baro taka bà. Gu p̄i yāasaa kà bú d̄ro bas̄oro taka bà.

<sup>15</sup> Akū sw̄εε k̄ē Filisitinin̄ogu n̄ b̄uran k̄ū z̄ilao p̄ínki. V̄ina n̄ z̄ikarin̄o k̄ū, gudákp̄arin̄o k̄ū gb̄ē k̄ū òdi gé léte Isarailan̄on̄o n̄ p̄ínki. Akū z̄ite ȳiḡȳiḡā. Luda mé à tò sw̄εε k̄ēngu le.

<sup>16</sup> Kū Solu gudákp̄ari k̄ū ò kú k̄āao Gibean̄o è Filisitini z̄ikarin̄o bàà lè òten f̄ák̄ōa gu s̄inda p̄ínkia,

<sup>17</sup> akū Solu p̄i gb̄ē k̄ū ò kú k̄āon̄ne: À wé pá ó gb̄en̄oi à gwa, óni d̄s̄ gb̄ē k̄ū ò bò ó té. Kū ò gwà, ò è

Yonatã kũ a zìkapɔɔseriio mé ò kú n' téro.

18 Akũ Solu pì Ahiane: N' mós kũ n sa'o'utao ò Dikiri gbeka. Zaakũ zĩ birea à uta lokomma pì dana Isarailanɔ té gwe.

19 Gɔɔ kũ Solu ten yã o sa'orii pìne, zuka kũ à dɔ Filisitininɔ bùran kèkè àten kara, akũ Solu pìne à tó gwe.

20 Solu a zìkarinɔ kàkara n' pínki, ò gè zìn, akũ ò è swèè kè Filisitininɔgu manamana, òten fɛne kákɔne.

21 Eberu kũ ò vùte Filisitininɔ té yã ò sù kũnwo n' bùraa gũnnɔ èra ò nà n' gbẽ kũ ò kú kũ Soluo kũ Yonatãooa.

22 Kũ Isaraila kũ ò utena Eflaimu bùsu gusĩsĩden gwenɔ mà Filisitininɔ ten bàa lé, ò nà n' gbẽnɔa dɔ ò pètehyĩ zĩi gũn.

23 Len Dikiri Isarailanɔ bò le zĩ birea, akũ ò zĩi blè ari Betavẽ.

### *Yonatã zóblenaa*

24 Isarailanɔ wari kè zĩ birea, zaakũ Solu yã sè kũ Luda tóo a zìkarinɔne à pì: Ari ɔkɔsi gé keo, gbẽ kũ à pò blè ari màgɔ gé fĩna bo ma iberenɔa, ade gò láaripɔ ùme. Akũ n' gbẽke dí pò blero.

25 Zìkarinɔ sù lákpen n' pínki, akũ ò zó'i è di gu pìn.

26 Kũ ò sù lákpen le, ò è zó'i ten bàa lé, ama n' gbẽke dí ɔ zɔa à dà a lénlo, kũ òten vĩna ke ladana kũ Solu dà yãi.

27 Yonatã sɔ, adi yã kũ a de dìte a zìkarinɔne maro, akũ à a gò kũ à kũnaa zò zósa pìia. À ɔ nàa à dà a lén, akũ a wé kè.

28 Akū zìkari ke pìnε: N de yā sè a zìkarinɔne kū Luda tóo à pì, gbē kū à pò blè gbāra, ade gò láaripɔ ũmε. Abire yāin n̄ gbē sīnda pínki gbāna làka.

29 Akū Yonatā pì: Ma de ten wari dóm̄mame. N̄ gwa lákū ma wé kè nà, kū ma zó pì m̀so fíti yāi.

30 Tó gbēnɔ pò kū ò s̄i n̄ iberenɔaa blè gbāra yā dé, de ò Filisitininɔ dèdε de abirela.

31 Zī birean Isarilaɔ Filisitininɔ dèdε sena zaa Mikimasa ari Ayalɔni. O kpàsa búgubugu,

32 akū ò s̄i n̄ pókādenɔ té, ò s̄anɔ kū zùnɔ kū zùnɔnɔ kùkù ò dèdε gwe ḡnɔ, òten só kū a aruo.

33 Akū ò a baaruu kpà Solunε ò pì: N̄ gwa! Òten durunna ke Dikirinε, òten ǹbo só kū a aruo. Akū Solu pì: A bo Dikiri yā kpε. À gbè gbèntē gbigiri ke à suo ma are la likalika.

34 Akū à pì: À fākōa n̄ té, à piñne n̄ baadi m̀o ma kīnaa kū a zùuo ke a s̄a, ò a kùtu kpá la ò só. Àsun durunna ke Dikirinε à ǹbo só kū a aruoro. Akū baadi sù kū a zùuo gwāani birea, à a kùtu kpàkpa gwe.

35 Solu Dikiri gbagbaki bò gwe. Sa'oki kū à bò káakun gwe.

36 Akū Solu pì: Ò péte Filisitininɔi gwāaniala òḡo n̄ dèdε ari gu gé d̄o. Òsun n̄ gbēke tóro. Akū ò pìnε: N̄ ke lákū à kènne mana nà. Akū sa'orii pì: À tó ò gbeka Ludaa la ḡia.

37 Akū Solu gbèka Ludaa: Ò péte Filisitininɔi, ñni n̄ nawεε ó ɔ̄ yá? Akū adi wea zī birearo.

38 Akū Solu pì: Ák̄nɔ zìkari gbē z̄k̄nɔ á pínki, à namai la, de ò le ò d̄s durunna kū ò kè gbāra.

39 Kū Dikiri Isarailanɔ Surabari tóo, bee tó ma né Yonatā mé à durunna kè, séde à ga. Akū gbēke dí lé síro.

40 Akū à pìíne: À ze kpado gwe, makū kū ma néo ónigō kú kpado la. Akū ò pìíne: Ñ ke lákū à kènne mana nà.

41 Solu pì Dikiri Isarailanɔ Ludanɛ: Ñ tó ò yāpura dō. Akū yā Yonatā kū Soluoo blè, akū baadi m̀i b̀o b̀an.

42 Solu pì: À gbè la makū kū ma néo musu. Kū yā Yonatā blè,

43 akū Solu pìne: Ñ yā kū n kè omene. Akū Yonatā pìne: Ma gò lé s̀nten ma z̀ z̀a, f̀iti ma m̀so. Makūn dí! M̀a ga.

44 Akū Solu pì: Yonatā, tó ndi garo, Luda yā kemene p̀s̀p̀s̀i.

45 Akū ò pì Solunɛ: Yonatā ga yá! Akū kū à tò o z̀i blè yá? Oi! Kū Luda o dí we kū bee a m̀k̀a m̀en do à léte z̀ítero, zaakū Luda kpányĩn à yā p̀i k̀eo gb̀ara. Len ò Yonatā m̀i si ɛ, adi garo.

46 Akū Solu kámma b̀o kū petena Filisitininɔio, akū Filisitininɔ tà ǹ b̀usun.

47 Kū Solu v̀ute Isarailanɔ kpatan à làka, à z̀i k̀a kū a ibereɔ gu s̀inda p̀inkia: M̀abunɔ kū Amɔninɔ kū Edɔmunɔ kū Zoba ḱinanɔ kū Filisitininɔ. Kpa kū à l̀iten p̀inki, àdi z̀i b̀ler̀mame.

48 A wórɔgɔke tó b̀o à z̀i blè Amalekinɔa, à Isarailanɔ si ǹ wétāmmarinɔa.

49 Yonatā kū Isiboseo kū Malakisuaooe Solu négōgbēnɔ ũ. À nénōgbēnɔ v̀i gbēnɔn pla. A káaku tón Meraba, a plade Mikala.

50 A nanɔ tón Ainɔama, Aimaza néme. A z̀ikarinɔ



gbẽ zõkõ tón Abana. Solu pì dakūname, a disẽ Nere nême.

<sup>51</sup> Solu de Kisi kũ Abana de Nereome Abieli nẽno ù.

<sup>52</sup> Solu goro àdigõ pásĩ kũ Filisitininõ goro sında pínki. Tó Solu gõsa gbãna ke wórgode è, àdi a sí à na a zìkarinõ.

## 15

### *Dikiri gina Solui kina ù*

<sup>1</sup> Samueli pì Solune: Makūme Dikiri ma zĩ, akū ma nĩsi kùmma n kana kìn a gbẽ Isarailanõ sèeda ù. Tò! Ì sã kpá Dikiri yãì sà.

<sup>2</sup> Dikiri Zìkaride pì, áni fĩna bo Amalekinõne yã kũ ò kè Isarailanõne, kũ ò zé zõñne n bõtena Misila gbera yãì.

<sup>3</sup> Ì gé ò létémma sà, ò ò kakate ò pínki. Ìsun ò gbẽke tóro. Ì ò dede ò pínki, gõgbẽno kũ nõgbẽno kũ nẽno kũ nékpántẽno kũ zùnõ kũ sãno kũ lakuminõ kũ zaakinõ.

<sup>4</sup> Akū Solu a gbẽno sisi à ò kakara Telaimu. A zìkari gèsedeno gbẽnon dúbu wàa dome. Yudano kun do gbẽnon dúbu kuri.

<sup>5</sup> Akū Solu gèe Amalekinõ wèten, àteni ò kpákpa swaween.

<sup>6</sup> Solu légbãzã kè Keninõne à pìñne: À bõte Amalekinõ té de màsun á dede kũñworo yãì, zaakū ákõno mé a yã mana kè Isarailanõne ò bõtena Misila gbera. Kũ Keninõ bõte Amalekinõ té,

<sup>7</sup> akū Solu gèe à lète Amaleki pìnõ sena zaa Avila ari à gèe pé Suru kũ à kú Misila ifáboki kpaa.

8 À Amaleki kína Agaga kù bēne, akū à a gbēno dède kù fēnedao ní pínki.

9 Solu kù a zìkarinɔ dí Agaga dero, akūsò ò sã mananɔ sète kù zùnɔ kù zùne mèkpananɔ kù sãne bòronɔ kù pò mananɔ pínki, odi we ò ní dadero. Pó ginanɔ kù pò yáyānanɔn ò dède pínki.

10 Akū Dikiri yā sù Samuelia à pì:

11 Ma Solu kana kpatan tò ma pɔ yàka, zaakū à kpe limene. Lákū ma dāne nà, àdi ke lero. Yā pì Samueli bídi kè, akū à wiki lè Dikiria ari gu gèe à dò.

12 Kù Samueli fùte kɔnkɔkɔnɔ, à gèe da Solule, akū ò pìne: Solu gèe Kameli. À sèdaa pète gwe a zīda yādɔngu yāi, akū à èra à gèe Giligala.

13 Kù Samueli Solu lè, akū Solu pìne: Dikiri arubarika dangu! Ma kè lákū Dikiri òmene nà.

14 Akū Samueli a là à pì: Sã wiki kù ma sã ten ma deramεε? Zù ɔɔ dɔ kù maten ma bò māmεε?

15 Akū Solu wèa à pì: Amalekinɔ pónɔme, zaakū ò ní sãnɔ kù ní zù mananɔ sète ò sùo ò sa oo Dikiri n Ludaame. O ní kparanɔ dède.

16 Akū Samueli pìne: Ñ yīte le, mani yā kù Dikiri òmene gwāaniala onne. Akū Solu pì: Ñ o.

17 Akū Samueli pì: Kù n n zīda fíti bò yā, nídi gɔ Isaraila burinɔ don'arede ũroo? Dikiri n ka Isarailanɔ kína ũ,

18 akū à n zī ñ a bɔkɔte keare kù à pì: Ñ gé ñ Amalekinɔ dède, zaakū durunnakerinɔme. Ñ gé ñ zì ká kúnwo ari ñ ní kakate.

19 À kè dera n gi Dikiri yā mai, n lete ní pónɔa, n yā kù Dikiri yeiro kèe?

20 Akū Solu pìne: Ma Dikiri yā mà, ma bɔkɔte kù

à ma zĩ mà ke kè. Ma Amalekinò dède n pínki, akū ma su kū n kína Agagao.

<sup>21</sup> Akū zìkarinò sã mananò kū zù mananòoo bò pò kū ò sète pinò té, de ò sa oo Dikiri n Ludaa Giligala la.

<sup>22</sup> Akū Samueli pì:

Dikiri yã kūna mananè de sa'opò kū òdi ká tén à té kūla.

Mìnatenanè de sa'onala.

A yãmana de

sa'ona kū sãkaro m̀̀kpanaaola.

<sup>23</sup> Gina a yã mai durunna lèlè kū m̀̀sokenaaomè.

Dòkena kãao vãni lèlè kū tãnagbagbanaaaomè.

Lákū n gi Dikiri yã mai nà,

àpii g̀̀ n kínakèi se.

<sup>24</sup> Akū Solu p̀̀nè: Ma durunna kè. Ma pã Dikiri yã kū n òmenenè, zaakū ma ṽna kè gb̃ñnè, akū ma ñ yã mà.

<sup>25</sup> Ñ sùru ke kũmao kū ma durunna p̀̀io sà. Ñ era ñ gé kũmao de mà le mà donyĩ ke Dikirinè.

<sup>26</sup> Akū Samueli p̀̀nè: Mani gé kũnworò. N gi Dikiri yã, akū à g̀̀nne ñg̃ de Isarailanò kína ũ.

<sup>27</sup> Kū Samueli kpe l̀̀, àten ta, akū Solu a k̀̀ a uta léa, à k̀̀ a oĩ.

<sup>28</sup> Akū Samueli p̀̀nè: Dikiri n bo Isarailanò kpatan gb̃ara, akū à n gb̃dake kū à mana denla k̃ñ.

<sup>29</sup> Isarailanò Luda Gakuride d̀̀ éke toro, àdi a laasun lítèro, zaakū bis̃sirinlo, gbasa à a laasun lítè.

<sup>30</sup> Akū Solu p̀̀nè: Ma durunna kè. Bee kū abireo n yã nna, ñ ma kpe ta Isaraila gb̃ z̃k̃ñ kū gb̃

sĩnda pínkio arɛ. Ñ gé zɛmɛnɛ de mà le mà donyĩ kɛ Dikiri n Ludanɛ.

<sup>31</sup> Akū Samuɛli ɛra à gɛɛ à zɛnɛ, akū Solu donyĩ kɛ Dikirinɛ.

<sup>32</sup> Akū Samuɛli pì: À mój kū Amaleki kína Agagao. Kū kína pì ten su, àten kpákpa kū yáke kunlo, zaakū àten da a bo ga léimɛ.

<sup>33</sup> Akū Samuɛli pì: Lákū n fɛnɛda tò nɔgbɛ dasinɔ kùra n nɛi nà, len n da ni kura a nɛi lɛ se. Akū à Agaga zòzòkòrɛ Dikiri arɛ Giligala gwe.

<sup>34</sup> Akū à tà Rama. Solu sɔ à tà a bea Gibɛa.

<sup>35</sup> Bee kū Solu kɛ Samuɛlinɛ wɛnda, Samuɛli dí gé a gwa doro ari à gɛɛ gao, zaakū Dikiri pɔ yàka kū à Solu kà Isarailanɔ kína ũ yāi.

## 16

### *Samuɛli nísikuna Dauda mìa*

<sup>1</sup> Dikiri pì Samuɛlinɛ: Ìnigɔ ɔɔ dɔ Solu yā musu ari bɔrɛmɛɛ? Ma ginɛ à kí ble Isarailanɔa. Ñ nísi ká bɛnɛn à pa n da zén. Ma n zĩ Bɛtilihamu gbɛ Yesɛ kĩnaa, zaakū a nɛnɔ doken ma sɛ à gɔ kína ũ.

<sup>2</sup> Akū Samuɛli pì: Deran mani kɛ mà gé gwee? Tó Solu mà, ani ma dɛ. Akū Dikiri pìnɛ: Ñ zùnunu sé ñ géo ñ pì n su ma gbagbameɛ.

<sup>3</sup> Ñ Yesɛ sísi sa pì onaa gūn, mani yā kū ñni kɛ onne, ñni nísi kúmenɛ gbɛ kū mani mɔnnɛ mìa.

<sup>4</sup> Samuɛli yā kū Dikiri òarɛ kɛ. Kū àten ká Bɛtilihamu, lakutu pì gbɛ zòkònɔ gɛɛ ò dàale. Vĩna n kū, akū ò a là ò pì: Aafiaame n su la yá?

<sup>5</sup> À pì: Aafiaame. Ma su Dikiri gbagbameɛ. À gbà bo á zĩdanɛ à gé kūmao sa o. Akū à gbà bò Yesɛnɛ kū a nɛgɔgbɛnɔ à n sísi sa'onaaa.

<sup>6</sup> Kū ò kà, Samueli Eliabu è, akū à laasun lè à pì: Gbē kū Dikiri sè mé à zena a arɛ gwe.

<sup>7</sup> Akū Dikiri pìne: Ñsun a zena ke a gbānake gwaro, ma giime. Madì gbē gwa lākū bisāsiri dī gwa nàro. Bisāsiri dī gbē gwa a mēame, makū sō, swèen madì gwa.

<sup>8</sup> Akū Yese Abinadabu sìsi, à sù Samueli arɛ, akū à pì: Dikiri dī gbē dīkīna séro.

<sup>9</sup> Akū Yese Sama sìsi, à sù Samueli arɛ dɔ, akū à pì: Dikiri dī gbē dīkīna séro.

<sup>10</sup> Akū Yese a négōgbē gbēnɔn supplanɔ sìsi, ò sù Samueli arɛ, akū à pì: Dikiri dī n gbēke séro.

<sup>11</sup> Akū à Yese là à pì: N kefennanɔ lén dī n pínki yá? À wèa à pì: N gbē kpɛde mé à kú laro, àten sã dāmɛ. Akū Samueli pìne: N gbē zī ò a sísi. Óni póke kero séto à sù.

<sup>12</sup> Akū à gbē zla, à sù. Né pì bi gbē tēramɛ, a petena mana akūsō a ān kēkōana. Akū Dikiri pì: N fute n nísi kú a mìa, zaakū àpiin gwe.

<sup>13</sup> Akū Samueli bēne pì sè à nísi kù a mìa a vīnino wára. Zaa zī birean Dikiri Nini sù Daudaa. Abire gbera Samueli èra à tà Rama.

### *Dauda zīkena Solue*

<sup>14</sup> Dikiri Nini gò Solua, akū Dikiri tò tãna pãsí sùu.

<sup>15</sup> A ìbanɔ pìne: Luda tò tãna pãsí ten wé tãmma.

<sup>16</sup> Kína, n tó ókōnɔ n ìbanɔ ò gbē kū à mɔrɔlena dō wete. Tó Luda tò tãna pãsí pì sùmma, anigō mɔrɔ lénne, n le n ke sãna.

<sup>17</sup> Akū à pì a ìbanɔne. À gbē kū à mɔrɔlena dō manamana wete à su kãaomene.

18 Akū a ibanɔ doke pìne: Ma Bètìlihamu gbē Yese né ke è, à mɔɔlɛna dɔ. Zìkari wɔɔɔgɔdemɛ, akūsɔ à yā'ona dɔ. Gɔ manamɛ, akūsɔ Dikiri kú káao.

19 Akū Solu gbēnɔ zì Yesea, ò gèè ò pìne: Solu pì ò n né Dauda kú àdi sãnɔ dā gbarɛare.

20 Akū Yese burodii dì zaakinɛ kú sèwèo tùru do kú blèkofinine bɔɔɔɔ, à a né Dauda gbàɛo Solua.

21 Kū à kà Solu kīnaa, à gò a zìkeri ũ. Solu yei manamana, akū à a dīte a zìkapɔnɔserinɔ doke ũ.

22 Akū Solu gbē zì Yesea à pì: N tó Dauda gɔ ma zìkeri ũ, zaakū a yā dì kemene nna.

23 Tó Luda tò tāna pìi sù Solua, akū Dauda dì a mɔɔ sé àgɔ léne. Tó tāna pìi gò, akū àdi ke sãna, à su a laakariia.

## 17

### *Dauda kú Gɔlayao*

1 Filisitininɔ n zìkarinɔ kàkara, òten zì soru ke Soko, Yudanɔ būsun, akū ò bùraa kàte Efesi Damimu, Soko kú Azekao dagura.

2 Solu kú Isarailanɔ sɔ ò kɔ kàkara ò bùraa kàte Ela gusaran, òten soru ke ò gé Filisitininɔi kú zìio.

3 Filisitininɔn kú sīsīia dire kpa, Isarailanɔn kú sīsīia la, guvute kú n dagura.

4 Akū Gata gɔsa gbãna kú òdi pine Gɔlaya bò Filisitininɔ büran. A gbãna kà gàsākuru suddo.

5 À m̀gotē fùra kuna, à m̀gotē uta kú à de lán kp̀tekeè bà dana kú a tìkisii kà kiloo baaakɔ.

6 À m̀gotē sòkoto yīna dɔ, akūsɔ à m̀gotē sári lèketɛ lokona a kpɛ kpa.

<sup>7</sup> À sári s̄ntε k̄una, a pá de lán bizatāri gòdo lí bà. A wé tikisii kà kiloo suppla. A s̄gbakoseri té a are.

<sup>8</sup> Gɔlaya zè à lé zù Isaraila z̄ikarinɔi à pì: Bó yā mé à tò a bɔte k̄ū z̄iioo? Á d̄s̄ k̄ū Filisitiniε ma ūroo? Ák̄ɔnɔ s̄s̄, Solu z̄ɔnɔn á ũ. À gb̄eke bo á té à kipa à su ma k̄īnaa.

<sup>9</sup> Tó ani f̄s̄ à z̄i ká k̄ūmao à ma de, ma gb̄enɔ ni ḡs̄ á z̄ɔnɔ ũ. Tó mak̄ū mé ma a dè s̄s̄, áni ḡs̄ ó z̄ɔnɔ ũ, áni ḡs̄ z̄ò blewere.

<sup>10</sup> Ak̄ū Filisitini p̄i èra à pì: Maten k̄useε biri Isaraila z̄ikarinɔa gb̄ara. À gb̄e wetemene de ò z̄i ká k̄ū k̄s̄o.

<sup>11</sup> K̄ū Solu k̄ū Isarailanɔ a yā p̄i mà n̄ p̄inki, ò bídi kè, sw̄èè k̄èngu.

<sup>12</sup> Dauda bi Eflata gb̄e Yese néme. Yese bi Betilihamu k̄ū à kú Yudanɔ b̄usun gb̄eme. À né ḡs̄gb̄enɔ ì gb̄enɔn s̄raak̄s̄. Solu ḡɔɔa à z̄k̄s̄ k̄ū à z̄i k̄ū manamana.

<sup>13</sup> A né gb̄āna gb̄enɔn aak̄ɔnɔn kú z̄ilan k̄ū Soluo. A daudu tón Eliabu, a plade tón Abinadabu, a aak̄s̄de tón Sama.

<sup>14</sup> Daudame Yese né kp̄ede ũ. A v̄ini p̄inɔ té Solui,

<sup>15</sup> ama Dauda d̄i gé Solu k̄īnaa à era à su Betilihamu a de s̄anɔ d̄ā.

<sup>16</sup> Filisitini p̄i d̄i bo à a z̄ida m̄ɔne k̄onk̄o k̄ū ɔk̄osio ari ḡɔɔ bupla.

<sup>17</sup> Z̄i kea Yese p̄i a né Daudane: N̄ ése kpatana kp̄ene do dí k̄ū burodi m̄en kuri d̄inɔ sé n̄ géo n̄ v̄ininɔne likalika n̄ b̄uran.

<sup>18</sup> N̄ ḡasi m̄en kuri d̄inɔ sé n̄ kpá n̄ ḡà gb̄e z̄k̄s̄ɔa. N̄ gé n̄ n̄ gwa, tó ò aafia, n̄ su k̄ū s̄edaa k̄ū ò kun aafia.

19 Ò kú kú Soluo kú Isarailano pínki Ela guvuten, òten zì ká kú Filisitininɔ.

20 Dauda fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à a sãno tò kú sãdãri pãndeo. À a aso sè, akū à dà zén lákū Yese òare nà. Kū à kà zìkarinɔ bùran, à sù à lè òten gé zìlan, òten wiki gbãna lé.

21 Isarailano kú Filisitininɔ ten soru ke ò are dɔkɔsa.

22 Akū Dauda a aso nà pódãkpãriine a ɔĩ, akū à bàa lè à gèe zìlan. À a vìninɔ lè gwe, akū à fɔ kpàmma.

23 Kū àten yã o kúnwo, Filisitininɔ gɔsa gbãna Gɔlaya, Gata gbẽ bò Filisitini zìkarinɔ té, à èra à fùte kú a yã pìio. Dauda yã pìi mà.

24 Kú Isarailano a è, swèe kèngu, ò lèkɔsa ñ pínki.

25 Òten okɔne òten pi: Ádi gɔgbẽ pì e à bòroo? Tó à bò, àdi kùsee biriwáme. Gbẽ kú à a dè, kína ni ade gba aruzeke zɔkɔ, ani a gba a nènɔgbẽ dɔ nɔ ũ, akūsɔ a bedenɔ ni be'ogɔ kpá doro.

26 Akū Dauda gbẽ kú ò zena a sarenɔ là à pì: Bón oni ke gbẽ kú à Filisitini pìi dè à Isarailano bò wé'i gūnneε? Dín Filisitini gyɔfɔrɔde pì ũ, gbasã àten kùsee biribiri Luda Wèndide zìkarinɔaa?

27 Akū ò pìne lákū gbẽno ten o nà: Len oni ke gbẽ kú à a dènε lé.

28 Kú a v̀ini zɔkɔde Eliabu mà Dauda ten yã o kú gbẽno, a pɔ fèi à pì: À kè dera n su laa? Dín n sã fíti nɔ tònε gbárannan? Má n karambaani kú n nèse vãnio dɔ. N su zì gwame.

29 Dauda pi: Bón ma kèe? Bee yã mani oroo?

30 Akū à kpe dònε, à gèe à yã dokɔno pìi là gbẽ pãndea. Lákū gbẽ káaku òne nà, len ò òne lé dɔ.



31 Ò yā kŭ Dauda ò pìi gbà Solunε, akŭ à a sìsi.

32 Kŭ Dauda sù, à pì Solunε: Gbēke sún tó swè kēagu Filisitini pì yā musuro. Makŭ n zòblerii, mani gé zì ká kāao.

33 Akŭ Solu pìnε: Īni f̄s òn gé zì ká kŭ Filisitini p̄ioro. Né f̄itime n ũ. Gōgbē pì s̄ bi z̄ikariime zaa a κεφεννακεγορωα.

34 Akŭ Dauda pìnε: Makŭ n zòblerii, makŭ mé madìḡō ma de s̄an̄o dā. Tó músu ke mani sù à s̄a kŭ kp̄asan,

35 madì a gbεεε mà a gbē mà s̄a pì bo a léi. Tó à èra kŭmao, akŭ madì a kŭ a lékāsāa mà gbē mà de.

36 Makŭ n zòblerii, ma músuu dè, ma mani dè. Filisitini gȳof̄r̄ode pì ni ḡō lán pó p̄in̄o bà, zaakŭ àten kùσεε biribiri Luda W̄endide z̄ikarin̄oame.

37 Dauda èra à pì: Lákŭ Dikiri ma bo músu kŭ manio léi nà, len ani ma bo Filisitini pì oĩ le. Akŭ Solu pìnε: Ñ gé! Dikiri ḡō kú kŭnwo.

38 Solu a z̄ika'uta dànε à a mògotē f̄ura kùnε, akŭ à a mò uta dànε.

39 Dauda Solu f̄eneda lòko z̄ika'uta p̄ia. Kŭ à nà t̄aa, akŭ à f̄ua, zaakŭ adi d̄one keoro. Akŭ à pì Solunε: Mani f̄s mà gé kŭ pó p̄in̄oro, zaakŭ mádi d̄one keoro. Akŭ à pó p̄in̄o b̄ote p̄inki à k̄ate.

40 À a gòo sè, akŭ à ḡεε à gbè p̄or̄op̄oro s̄ete swawεen mèn s̄oro à k̄a a s̄ad̄ab̄ok̄on. Akŭ àten na Filisitini p̄ii, à a gb̄emba kŭna.

41 Akŭ Filisitini pì ten na Daudai, a s̄ēgbakoseri ten t̄aa o a are.

42 Kŭ à Dauda gwà, à è né f̄iti t̄era maname, akŭ à d̄ok̄è k̄ao

43 à pìnɛ: Gbēdan ma ũ, akū n gbasan nten sumai kū gòoo yá? Akū à a kà kū a tāna tóo.

44 Akū à èra à pì: Ñ namai ñ gwa, bānɔ ni n ble, nòbɔ pāsīnɔ ni n só.

45 Dauda pìnɛ: Fēnɛda kū sári lèketɛɛo kū sári sōntɛon nten suomai. Makū sō, Dikiri Zìkaride Isarailanɔ Luda kū n kùsɛɛ bìribiria tón matɛn suomma.

46 Dikiri ni n namɛnɛ ma ɔĩ gbāra. Mani n de mà n mì zō, mani Filisitini zìkarinɔ gènɔ kpá bānɔa kū nòbɔ pāsīnɔo gbāra ò só, andunia ni dō kū Luda kú kū Isarailanɔ.

47 Gbē kū ò kakarana lanɔ ni dō kū Dikiri dī zī ble kū fēnɛdao ke kū sárioro. Dikiri mé a zī gbāna vī, ani á nawɛɛ ó ɔĩ.

48 Gɔɔ kū Filisitini pì ten na Daudai àten su, akū Dauda bàa lè àten su gu kū oni zī kán.

49 Akū à ɔ dà a bòkɔn à gbèè bò à dà a gbèmban. Kū à Filisitini pìi gbào, akū à a pà a arɛa. Gbèè pìi vlè a arɛ pìi gūn, akū à lèɛ a gbɛɛa.

50 Gbèmbaan Dauda zīi blèo Filisitini pìia. À a pào à nè, bee fēnɛda à kūnaro.

51 Akū à bàa lè à gèè à zèala, à a fēnɛda wòto a kpén à a dè à a mì zōo. Kū Filisitininɔ è n gōsa gbāna pìi gà, akū ò lèkōa.

52 Akū Isarailanɔ kū Yudanɔ pètɛnyī kū wikio, ò pèmmá ari Gata bīnilea kū Èkerɔnu bīnileo. Gbē kū ò n dɛdɛnɔ gènɔ gō katɛna sɛna zaa Saraimu zén ari Gata kū Èkerɔnuo.

53 Kū ò sù kū pena Filisitininɔaao, akū ò n bùra pónɔ nàkōa ò tào.

54 Dauda Filisitini pìi m̀i s̀e à g̀eεo Yurusalemu, à a g̀s̀keɓoɓo kàte a kp̀en.

55 Goro kũ Dauda ten na Filisitini p̀ii, Solu teni a gwa, akũ à a z̀ikarinɔ gb̃e z̀sk̃ Abana là à p̀i: Dí nème nég̃s̀gb̃e p̀i ũu? À wèa à p̀i: Kína, kũ n kunnaao, má d̃oro.

56 Akũ kína p̀i: Ñ gb̃eka ñ ma dí nén kefenna p̀i ũ.

57 Kũ Dauda s̀u kũ Filisitini p̀i denaao, Abana a s̀e à g̀eεo Solu k̃inaa, à Filisitini p̀i m̀i kũna.

58 Akũ Solu a là à p̀i: Kefenna, dí nème n ũu? À wèa à p̀i: N z̀òbleri Yese, Betilihamu gb̃e nème ma ũ.

## 18

### *Solu g̀sbakpana kũ Daudao*

1 Kũ Dauda yã ò kũ Soluo à làka, akũ Yonatã gb̃enna kpà kãao à yei lán a z̃ida ẁendii bà.

2 Zaa z̃i birean Solu a dìte a bea, adi we à tá a de bea doro.

3 Yonatã yã ỳi kãao kũ à yei lán a z̃ida ẁendii bà yãi.

4 Akũ à a arukĩmba kũ à dana bò à a gbà kũ a z̀ika'utao kũ a f̃enɛdao kũ a sáo kũ a asaao.

5 Gu kũ Solu Dauda gbàren z̀i ká pínki, àdi sa'a keme, akũ à a dìte z̀ikarinɔ gb̃e z̀sk̃ ũ. A yã dì ke gb̃e s̃inda pínkine nname kũ Solu ìbano ñ pínki.

6 Kũ z̀ikarinɔ ten su Dauda Filisitini p̀i denaa gbera, nɔgb̃enɔ bò Isaraila w̃etenɔ gũn pínki, ò g̀eε da ñ kína Solule, òten lè sí òten ũ wã, òten g̀agã lé òten ponna ke òten s̀ekere pá.

7 Òten lè sí òten d̀ok̃ne, òten ũ wã òten p̀i: Solu gb̃enɔ d̀ede wàa s̃os̃oro,

Dauda s̄ dúbu leu ũgbangba.

<sup>8</sup> Yá p̄i kè Solunε ĩni manamana, akū a p̄ f̄ è à p̄i: Ò dúbu leu ũgbangba kpà Daudaa, makū s̄ wàa s̄s̄s̄o. Kpata mé à ḡs̄ à sí sà.

<sup>9</sup> Zaa z̄i birean à nèεḡs̄baa kpà k̄āao.

<sup>10</sup> Kū gu d̄ò, akū Luda tò Solu tāna p̄s̄i p̄i d̄ia, àt̄en yā ya a kp̄én, akū Dauda a m̄ōo s̄è, àt̄en lé lákū àdi lé nà. Solu a s̄ari k̄ūna,

<sup>11</sup> akū à a gb̄ào, àt̄en da áni Dauda páo de à nak̄s̄a k̄ū gb̄iio. Akū Dauda a z̄ida gb̄àt̄enε ḡèn pla.

<sup>12</sup> Solu ten v̄ina ke Daudanε k̄ū Dikiri kú k̄āao akū s̄ à p̄ā kp̄āai yāi.

<sup>13</sup> Akū à p̄è Daudaa a kia, à a d̄it̄ε z̄ikari gb̄ēn̄on wàa s̄ōron̄o gb̄ē z̄s̄k̄ ũ. Àkū mé àdiḡs̄ t̄é̄n̄e arε z̄ìlan.

<sup>14</sup> Gu k̄ū à ḡēen p̄ínki àdi sa'a k̄emε, k̄ū Dikiri kú k̄āao yāi.

<sup>15</sup> Kū Solu è àdiḡs̄ sa'a le, akū à v̄ina k̄ēne de yāla.

<sup>16</sup> Isarailan̄o k̄ū Yudan̄o s̄ò ò ye Daudai n̄ p̄ínki, k̄ū àdiḡs̄ t̄é̄n̄e arε z̄ìlan yāi.

<sup>17</sup> Akū Solu p̄inε: Mani ma n̄én̄o gb̄ē k̄āaku M̄eraba kp̄ámma n̄o ũ. N̄ w̄ōr̄ōḡo ke n̄ Dikiri z̄i k̄ám̄enε. Zaakū Solu laasun lè à p̄i: Mani ō k̄earo, Filisitinin̄o mé oni a d̄ε.

<sup>18</sup> Akū Dauda p̄inε: Dín ma ũu? Dín ma beden̄o k̄ū ma de burin̄o ũ k̄ū mani gb̄asa mà ḡs̄ n̄ anzure ũu?

<sup>19</sup> Kū M̄eraba kà ò a kp̄á Daudaa, akū Solu a kp̄à M̄eola gb̄ē Adarielia.

<sup>20</sup> Solu n̄én̄o gb̄ē Mikala ye Daudai. Kū ò yā p̄i ò Solunε, à k̄ēne nna

21 à pì: Mani a kpáame, ani gõne tankute ũ, Filisitiniño ni a de. Akū à pì Daudane: Ìni ma né pānde e ñ sé sà.

22 Akū à pì a ìbanone: À yā o Daudane asiri gūn, à one a yā kàmagu akūsō ma ìbanon yei ñ pínki. À ma nēngbē sé.

23 A ìbanon yā pìi dà Daudane a sān, akū à pìñne: Gōna kína né zā ũ bi yā aragan yá? Takasidemē ma ũ, dí mé à ma dō?

24 Kū Solu ìbanon sù, ò Dauda yā pìi bàbane.

25 Akū Solu pì: À one má ye anzure pòkeiro, séto à fīna bomene ma ìbere Filisitiniñoa, à sumene kū ñ gyofronon mēn basoro. Àten da Filisitiniño ni a demē.

26 Kū ìbaa pìnon yā pìi bàba Daudane, gōna kína né zā ũ kēne nna sà. Ari non pìi ségoro gō gé ká,

27 Dauda kū a zìkarino fùte ò gēe ò Filisitiniño dède gbēnon wàa do, akū à sù kū ñ gyofronon à kpà kinaa pínki, de à le à gō a né zā ũ yāi. Akū Solu a né Mikala kpàa non ũ.

28 Kū Solu è le, à dō kū Dikiri kú kū Daudao akūsō a né Mikala yei,

29 akū a vīnakenanee kàra, à gō a ìbere ũ ari à gēe gào.

30 Goro kū Filisitini kīnanon ten bote ò gé zì ká, Dauda dì sa'a le de Solu ìba kparanola, akū à tó bō manamana.

## 19

### *Solu wetena à Dauda de*

1 Solu ò a né Yonatāne kū a ìbanon ñ pínki ò Dauda de. Ama Yonatā yei manamana,

<sup>2</sup> akū à a gbà laakaríi à pì: Ma de ten wete à n de. Ìngō n zīda kūna dō zia kōnkō. Ì uteki wete ñgō kun.

<sup>3</sup> Mani bo wete kpe kū ma deo, óni ze gu kū n uten. Mani n yā one. Lākū à òmene nà, mani onne.

<sup>4</sup> Akū Yonatā gèe à Dauda mana bò a denɛ à pì: Baa, ñsun yā vāni ke n zòbleri Daudanero, zaakū adi vāni ke kennero. A yākenano àre vīnne manamana.

<sup>5</sup> Kū à Filisitini pìi dè, à gì a wèndiime, akū Dikiri tò o zì zōkō blè ó pínki. N è, akū n pō kè nna. Bó yā mé à tò n ye ñ yā vāni ke taarisaride pìine ñ a de pāa?

<sup>6</sup> Solu a yā mà, akū à yā sè à pì: Kū Dikirio oni a dero.

<sup>7</sup> A gbera Yonatā Dauda sìsi, à yā pìi bàbane pínki, akū à gèe kū Daudao Solu kīnaa, akū à ten zī kenɛ lán a zī bà.

<sup>8</sup> Zìi èra à fùte, akū Dauda gèe zì ká kū Filisitininō. À sīngu à zì blènmá búgubugu, akū ò bàa lène.

<sup>9</sup> Dikiri tò Solu tāna pāsī pìi èra à dià gōrō kū à vutena a kpén. À a sári kūna, akū Dauda teni a mōrō lène.

<sup>10</sup> Solu wete à Dauda páo de à a nakōa kū gbìio. Kū à gbàtenɛ, akū sári pìi gèe à gbìi pà. Gwāani birean Dauda bàa lè à tà.

<sup>11</sup> Akū Solu gbēno zì Dauda bea, de ò a dādā ò a de kōnkō, akū a nāno Mikala a gbà laakaríi à pì: Tó nídi bàa sí gwāanialaro, oni n de zia.

<sup>12</sup> Akū Dauda bò wondoo gūn, Mikala a gbàre kū bàao zīte, akū à bàa lè à gè zéla.

<sup>13</sup> Akū Mikala tāna sè à wùte gádoa, à blè bára sè à kù tāna pìi mìla, akū à biza kùala.

14 Kū Solu gbēno zì ò Dauda kū, Mikala pì à gbānaro.

15 Akū Solu èra à gbēno zì Dauda gwa à pìrìne: À a sé kū a gádoò lɛlɛ, à su kãaomene de mà a de.

16 Kū ò gè kpén, tãna pìin ò è gádoà, blè bára kú a mìla.

17 Akū Solu Mikala là à pì: Bóyãì n bo ma kpɛ n ma ibere gbàre à pìtima lɛɛ? Mikala wèa à pì: À pìmene mà tó à gɛ zéla. Tó ma gi, áni ma de.

18 Kū Dauda bàa lè à gè zéla, à gèe Samuéli gwa zaa Rama. À yã kū Solu kèare bàbane pínki, akū ò gèe ò vùte Nayo lɛlɛ.

19 Kū ò ò Solune Dauda kú Nayo zaa Rama,

20 akū Solu gbēno zì ò a kū. Kū ò kà gwe, ò lè annabi gã ten dede, Samuéli kú ñ té ñ don'arede ũ. Akū Luda Nini sù zìrii pìnoa, òten dede se.

21 Kū ò ò Solune, akū à gbɛ pãndenɔ zì, akū ò dède lɛ se. Solu èra à gbēno zì a gènn aakɔde, akū ò dède lɛ se dɔ.

22 Akū Solu pìi fùte àten gé Rama a zìda sà. Kū à kà lɔgɔ zɔkɔ kú à kú Seku sare, à gbēno là à pì: Samuéli kú Daudao kú mãmɛɛ? Akū ò pìne: Ò kú Nayo zaa Rama.

23 Kū àten gé gwe, akū Luda Nini sù bee àpiia se, àten gé àten dede, ari à gèe à kao Nayo zaa Rama.

24 À a pókasanɔ pìtiawa, à dède Samuéli wára. Zì birea fãnantɛ kú gwãanio pínki àdigɔ wutena punsimɛ. À yã mé à tò òdi pi: Solu kú annabinɔ té dɔ see?

### *Dauda kù Yonatāo*

<sup>1</sup> Dauda bò Nayo zaa Rama, à bàà lè à gèè à Yonatā lè, akū à a là à pì: Bón ma kèè? Dà kpaten ma kèè? Yā vāni kpaten ma kè n denε kū àten wete à ma dεε?

<sup>2</sup> À wèa à pì: Gyam! Īni garo. Ñ gwa, ma de digō yāke ke à gí damεne ma sānyīro, yā zōkō ke a fítinnan yá. Ma de nigō yā dí taka ke à gí omenei yá? Lenlo!

<sup>3</sup> Akū Dauda pì dɔ: N de dō sānsān kū ma n pɔnna è. Abire yāin adi tó n yā pì mārɔ, de n pɔ sún yakaro yāi. Kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao má kú ga léime.

<sup>4</sup> Akū Yonatā pìne: Pó kú n yei pínki mani kenne.

<sup>5</sup> Akū Dauda pìne: Ñ gwa, mɔ dufu dikpeme zia. À kù mà vute mà pó ble kú kínaome. Ñ tó mà gé mà ute sènte ari ziando ɔkɔsi.

<sup>6</sup> Tó n de ma gbeka, ñ pìne ma zé gbèkamma mà gé ma be wètea Betilihamu likalika, kú ma bedeno pínki ten sa kú òdi o wè kú wèeo o gwe yāi.

<sup>7</sup> Tó à pì à mana, manigō aafia, ama tó a pɔ fè manamana, ñgō dō kú yā vānin à zèo à kemene gwe.

<sup>8</sup> Ñ gbèke ke makū n zòbleriine, zaakū n yā yì kúmao kú Dikiri dōnaaome. Tó má taari vī, ñ ma de n zīda. Ñsun ma kpá n dearo.

<sup>9</sup> Akū Yonatā pì: Gyam! Tó má dō kú ma de zèo à vāni kenne, de mani onneroo?

<sup>10</sup> Akū Dauda a là à pì: Tó n de sù à yā pāsī ònne, dí mé ani omeneε?

<sup>11</sup> Akū Yonatā pìne: Ñ mós ò gé sènte. Akū ò bôte ò gèè sènte n pla.

<sup>12</sup> Akū Yonatā pì: Ma sù kú Dikiri Isarailano Ludao, ari ziando mandara'i mani ma de yō mà gwa. Tó n yā kène, mani légbāzā kenne.



13 Tó ma de ye à vāni kenneme sō, akū mádi légbāzā kenne ma n gbare n ta aafiaro, Dikiri yā kemene pásīpāsī. Dikiri gō kú kúnwo lākū à kú kú ma deo yā nà.

14 Lākū má kú kú wèndiio nà n gbēke kemene lākū Dikiri di kéne nà, kú òsun ma dero yāi.

15 N gbēke sún laka kú ma bedeno zikiro, bee tó Dikiri tò n ibereno laka andunia gūn.

16 Len Yonatā yā yī kú Daudao le, akū à pì: Dikiri fīna bonne n iberenoa.

17 Akū Yonatā tò Dauda era a la dàare do a yeina yāi, zaakū à yei lán a zīda wèndii bàme.

18 Akū Yonatā pìne: Mò dufu dikpe kun zia. Tó odi gbēke e n vutekinlo, oni n gbekame.

19 Ziando n gé n ute gu kú n uten yā pì naana goro, ñigō kú gbè kú à de zīte lé sèeda ũ sare gwe.

20 Mani kà zu gbèe pìi sare wén aakō lándō maten pò gbā bà,

21 mani négōgbē ke zī à gé kàa pìno wete. Tó ma pìne, kànnon kú a kpe, à sète à móo, n mó, ma sì kú Dikirio ñigō aafiamé, kari yā kunlo.

22 Tó ma pìne kànnon kú a are sō, n gé, zaakū Dikiri mé à n gbare.

23 Yā kú o yī kú kōo sō, Dikiri mé anigō de yā pìi sèedade ũ goro sīnda pínki.

24 Akū Dauda gèe à ute sèn. Kú mò dufu bò, kína vùte de à pò ble.

25 À vùte a vutekia gbìi sare. Yonatā vùte a are, Abana kú a sare. Dauda vuteki sō, gbēke kú gwero.

26 Solu dí yāke o zī birearo, zaakū àten da yāke mé à a lè, gbāsī nàame, abirekū mé à gìne.

27 Kū gu dō mō gōrō plade zī, Dauda vutēki da korimε, akū Solu a né là à pì: Bóyāi Yεεε né dí su pó ble gĩa kū gbāraoroo?

28 Akū à pìne: À zé gbèkama à pì áni gé Bētilhamu.

29 À pì mà tó à gé, zaakū a bedenō ten sa o wēte pìi gūmmε, akū a vīni pìare à mós. À pì tó à kēmene, mà a gbare à gé a vīninō gwa. À yā mé à tò adi su pó ble kūnworō.

30 Akū Solu pō fē Yonatāi à pì: Né fayasari sāgbānade! Má dō kū n ze kū Yεεε néomε. N wé'i dà n zīdaa kū n dao.

31 Tó Yεεε né pì gō kú kū wēndiio, ĩni le ñ kpata blero. Ñ gbēnō zī ò a kū ò su kāaomene tera. À gàn gwe.

32 Akū Yonatā a là à pì: Bó yā mé à tò ani gaa? Bón à kèε?

33 Akū Solu Yonatā gbà kū sário de à le à a de, akū Yonatā dō sà kū a de zè kū Dauda denaaomε.

34 Yonatā fùte à gò póblea kū pōfēo, adi pó ble mō gōrō plade pì zīro, zaakū a nēsεε yàka Dauda yā musu, kū a de a dīte gbē futa ũ yāi.

35 Kū gu dō, Yonatā bò à gēε Dauda le gu pìn. Né gōgbē ke téi.

36 Akū à pì né pìine. Ñ bàa lé ñ gé zà dire. Tó ma kà zù, ñ wete. Kū né pìi bàa lè àten gé, akū Yonatā kàa zù a mìla.

37 Kū né pìi kà gu kū Yonatā kàa pēten, akū à lé zù né pìi à pì: Kàa pìnōn kú n are dire.

38 Akū Yonatā èra à lé zùì dō à pì: Ñ gé likalika, ñsun zero. Akū né pìi kàa pìnō sète à sùo a dikiriine.

39 Né pì dí yā pì dōro, sé Yonatā kū Daudao.

40 Akū Yonatā a gōkeboṅo kpà né pìia à pì: Ì sí ñ táo bε.

41 Kū né pìi tà, Dauda fùte gbè kpe à sù à kùte Yonatāne gèṅ aakō à wùte a gberεa. Akū ò lé pèkōa ò ɔɔ dè ñ pla ñ pínki, Dauda pó mé à kè zōkō.

42 Akū Yonatā pìne: Ì tá aafia, zaakū o yā sè kū Dikiri tso o pì, Dikirimε ó sèedade ũ ma burinō kū n burinō dagura ari gɔɔ sīnda pínki. Dauda bò gwe, akū Yonatā èra à tà bε.

## 21

### *Dauda kunna Nɔbu*

1 Kū Dauda ten gé sa'oriki Aimeleki kīnaa Nɔbu, Aimeleki pìi bò à gèe à daale. Vīna a kù, akū à a là à pì: Bó mé à tò nten kure ndo, gbēke kú kūnworo?

2 Dauda wèa à pì: Kína mé à zī dāmene, à pì māsun tó gbēke yā kū a dītemene à ma zī mà ke dōro. Akū o gu dàkōne kū ma ìbanō ò domene are.

3 Póble kpaten ñ vī la teraa? Ì ma gba burodi mèn sɔɔro kesō pó kū ñ vī pínki.

4 Akū sa'oriki pìi pì: Burodi pā kunlo, séde pó kū ò kàte Ludane baasiro. Tó n gbēno dí kakara kū nɔgbēoro, mani kpámma.

5 Akū Dauda pìne: À de le kò, ó ó zīda kūna nɔgbēno yā musu, lākū odì ke nà gbasa ò da zīkazen. Ma gbēno mènɔn gbāsīro. Bee gɔɔ kū óten poyeina taa o, òdigō gbāsīro, atēnsa tá kū óten o gbāra.

6 Akū sa'oriki pìi Luda burodii sè à kpàa, zaakū burodi ke kú gwero, sé pó kū ò kàte Ludane. Òdi burodii pì sé Dikiri areme, akū òdi a lilin ke kū burodi dufuo.

<sup>7</sup> Solu ìbanò doke kú gwe gɔrɔ pìia, a tón Doegi. Edomu burime, àkū mé à Solu sādārikina ũ.

<sup>8</sup> Akū Dauda Aimeleki là à pì: N sári ke fēneda vī la yá? Mádi le ma a fēneda ke gōkebo ke sèro, zaakū kína zī pìi dāmene likalikame.

<sup>9</sup> Sa'oriki pìi wèa à pì: Filisitini kū n dè Ela guvuten Gɔlaya fēneda kú la. À kú uta lokomma kpe, biza fifia. Tó n yei, n sè, zaakū a pānde kú la doro, séde abirekū. Akū Dauda pì: N kpáma, a sára kunlo.

### *Dauda ìadeyānò kekēnaa*

<sup>10</sup> Dauda bàa lè Solune zī birea, à tà Gata kína Akisi kīnaa.

<sup>11</sup> Akū Akisi ìbanò pìne: Isarailanò bùsu kína Daudan díroo? Àkūme òdi ũ wā ò lè sí a yā musuroo? Òdi pi:

Solu gbēnò dède wàa sɔsɔro,  
Dauda sō dúbu leu ũgbangba.

<sup>12</sup> Yā pì Dauda kù gbāna, àten vīna ke Akisine manamana.

<sup>13</sup> Akū à a zīda lite, àten ìadeyānò keke n wára. À oḡbe gātegate bīni zé gbànoa, à tò lé'i dà a lékāsāa.

<sup>14</sup> Akū Akisi pì a ìbanone: À gwa! Gbē pì bi ìademe. Bóyāin a a sè a su káao ma kīnaaa?

<sup>15</sup> Ìadenò kīamamee, akū a gbē pìi sè a su káao ma kīnaa de a ìadeyānò kekemene yá? Ani le à gē ma onlo.

## 22

### *Solu Nɔbu sa'orinò dēdenaa*

1 Dauda bò gwe à bàa lè, à gèe à gè Adulamu gbèwεεn. Kū a v̄inino kū a de bedeno a baaruu mà, ò gèe ò a lè gwe.

2 Yā'ūmmadenō kū fīnadenō kū gbē kū yā di keñneronō kàkarai n̄ pínki, akū à gò n̄ gbē zōkō ũ. Ò kà gbēnon wàa pla taka bà.

3 Bona zaa gwe Dauda gèe Mizipa, M̄abunō b̄usun, à pì M̄abu k̄inanε: N̄ ma de kū ma dao gba zé ògō kú k̄unwo ari mà d̄ō lákū Luda ni kemεε nà.

4 Akū à n̄ tó kú M̄abu k̄inao gwe. Ò kú k̄āao ḡoro kú Dauda kú s̄entep̄ortu.

5 Abire gbera annabi Gada sù à yā ò Daudane à pì: N̄sungō kú s̄entep̄ortu dorō. N̄ era n̄ tá Yudanō b̄usun. Akū à f̄ute à gèe Ereti líkpen.

6 Zīkea Solu vutεna s̄ama lí gb̄aru Gibea s̄is̄ia. À a s̄ari k̄ūna, a ìbanō likai n̄ pínki. Akū à mà ò Dauda kú gbē kū ò kú k̄āonō kúki d̄ō.

7 Akū à pì a ìbaa p̄inone: Ákōnō Biliaminu burino, à ma yā ma á pínki. Yεε né ni buranō kū geepi búno kpááwa yá? Ani á dite z̄ikari gbēnon wàa s̄os̄oro ke gbēnon bas̄os̄oronō gbē z̄ōkōnō ũ yá?

8 Á pínki a lé kpàkūsūmame. Kū ma né yā yì kú Yεε néo, á gbēke dí omεnero. Á gbēke dí ma w̄enda gwaro. Ádi damεε ma s̄an kū ma né ma ìbaa p̄i n̄εεε f̄ute àgō ma wεε à ma de, lákū àten ke nà teraro.

9 Ēdmu buri Doεgi kú kú Solu ìbanō gwe, akū à pì: Ma Yεε né è, à sù Aitubu né Aimeleki k̄inaa N̄bu.

10 À yā gbèkanε Dikiria, akū à zànaa kpàa kú Filisitini buri Ḡolaya f̄ēnεdao.

11 Akū kína gbēno zì ò sa'oriki Aimeleki sísi kū a de bede kū ò de sa'orino ũ Nɔbuno ń pínki. Akū ò sù kína kínaa ń pínki.

12 Akū Solu pìne: Ñ sã kpá ò ma, Aitubu né. À wèa à pì: Ma sã wè, Baa.

13 Akū Solu a là à pì: Bóyáin mɔkɔn kū Yese néo a lé kpàkūsūmaii? Bóyáin n pòble kpàa kū fēnedao? N yá gbèkanε Ludaa, de à futεmai àgɔ ma wεte à ma de, lákū àten ke nà tera.

14 Aimeleki wèa à pì: N ìbanɔ té pínki, dí mé à náani vī à kà Dauda ũu? N né zãme, n zīda dogarino kīname. À tó bò n bea.

15 Mádi gbèkanε Ludaa yāroo? Kai! Baa, òsun yá dí makū n zòbleriario ke ma de bedeno, zaakū má yáke dɔ yá pìi musuro, bee fíti.

16 Akū kína pìne: Ìni game, mɔkɔn kū n de bedeno ń pínki.

17 Akū à ò dogari kū ò kú gwenone à pì: À fute à Dikiri gbàgbarino dede, zaakū ń ɔ kú Dauda yāmmε. Ò a bàasina yá dɔ, akū odi omεnero. Ama a ìbaa pìno dí we ò ɔ sè ò Dikiri gbàgbarii pìno dèdero.

18 Akū kína pì Doεgine: Ñ fute ò sa'ori pìno dede. Akū à fute à ń dede gɔno. À sa'o'utadarii pìno dède gbēnon basiikɔ awεεɔɔro.

19 Akū Solu èra à sa'orii pìno wεte Nɔbudeno dède dɔ, gɔgbēno kū nɔgbēno kū né gbānanao kū nékpāntēno kū zùno kū zaakino kū sãno. Ò ń dede kū fēnedao ń pínki.

20 Akū Aimeleki né ke pìtírma, a tón Abiata. À bàa lè à gèe à nà Daudai.

21 À pì Daudane, Solu Dikiri gbàgbarino dède ń

pínki.

<sup>22</sup> Akū Dauda pìnɛ: Kū ma Edomu buri Doegi è gwe zī birea, má dō sãnsãn kū ani o Solunɛ. Ma yãin ò n de bedenɔ dèdɛ n pínki.

<sup>23</sup> Ngõ kú kūmao. N̄sun tó vīna n kūro. Gbē kū àtɛni n wɛtɛ à n de teni ma wɛtɛ à ma de se. Yãke ni n le ma ɔ̄ro.

## 23

### *Dauda Keiladenɔ surabanaa*

<sup>1</sup> Ò ò Daudanɛ ò pì: N̄ gwa, Filisitininɔ ten zì ká kú Keiladenɔ, òtɛni n̄ pówɛnɔ nakōa.

<sup>2</sup> Akū Dauda gbèka Dikiria à pì: Mà gé mà léte Filisitini pìnɔan yá? Akū Dikiri pìnɛ: N̄ gé n̄ léteńma n̄ Keiladenɔ sura ba.

<sup>3</sup> Akū Dauda gbēnɔ pìnɛ: Lákū vīna teni ó kú Yudanɔ b̄usun la nà, óni f̄s̄ ò gé ò zì ká kú Filisitininɔ Keila yá?

<sup>4</sup> Dauda èra à gbèka Dikiria dɔ, akū Dikiri pìnɛ: N̄ fute n̄ gé Keila, zaakū mani Filisitininɔ nannɛ n ɔ̄.

<sup>5</sup> Akū Dauda gèe Keila kú a gbēnɔ, à z̄li kà kú Filisitininɔ, akū à n̄ pókādenɔ s̄imma. À Filisitininɔ dèdɛ dasidasi, akū à Keiladenɔ sura bà.

<sup>6</sup> Kū Aimeleki né Abiata bàa lè àtɛn gé Dauda k̄inaa yã, à a sa'o'uta kūna, akū à gèeɔ Keila.

### *Solu pɛtena Daudai*

<sup>7</sup> Kū Solu mà Dauda gèe Keila, à pì: Luda ḡime, akū à a n̄amɛnɛ ma ɔ̄, zaakū à a z̄ida tàta w̄tɛ b̄inide ḡumme.

<sup>8</sup> Solu a z̄ikarinɔ kàkara n̄ pínki, de ò gé Dauda kagura ke kú a gbēnɔ zaa Keila.

9 Kū Dauda mà Solu teni a vāni kpákūsū kāao, akū à pì sa'ori Abiatane à mój kū sa'o'utao.

10 Akū Dauda pì: Dikiri Isarailanɔ Luda, makū n zòbleri ma mà Solu ten zé wéte à su Keila à wéte díkína kakate ma yāi.

11 Keiladenɔ ni ma kpáan yá? Solu ni su la lákū ma mà nà n yá? Dikiri Isarailanɔ Luda, n o makū n zòbleriine. Akū Dikiri pìne: Ani su.

12 Akū Dauda a là dɔ: Keiladenɔ ni ma kpáa kū ma gbēnɔn yá? Akū Dikiri pì: Oni á kpáame.

13 Akū Dauda kū a gbēnɔ fùte, ò kà gbēnɔn wàa aakɔ taka bà. Kū ò bò Keila, akū òten gé gu kū guo. Kū Solu mà Dauda bò Keila, adi gé gwe doru.

14 Dauda kú zeki gbānan gbārannan Zifi bùsu s̄s̄iden. Lákū gu dīgɔ dɔ nà Solu dīgɔ a wete à de, ama Luda dí Dauda nanɛ a ɔ̄ro.

15 Gɔɔ kū Dauda kú Zifi bùsu líkpen, à mà Solu kú a gbēnɔ ten su a de.

16 Akū Solu né Yonatá fùte à gèe à Dauda lè zaa líkpe pìn, à a gbà swèe kū Luda tóo.

17 À pìne: Ñsun tó vīna n kūro, zaakū ma de ni le à ɔ nammaro. Mɔkɔn mé ñni kí ble Isarailanɔa, makū s̄s̄ manigɔ de n plade ũ. Ma de pì abirekū d̄s̄ se.

18 Akū ò yā yì kū k̄o n pla Dikiri arɛ. Dauda ḡò líkpen gwe, akū Yonatá tà bɛ.

19 Abire gbera Zifidenɔ gèe ò Solu lè Gibea ò pì: Dauda utena ó bùsun s̄entepɔɔtu. À kú líkpen Akila s̄s̄igereei Yesimɔ gènɔmidɔki kpa.

20 Kína, gɔɔ kū n yei pínki, n su gwe, óni a kpámma.

21 Akū Solu pì: Dikiri arubarika daágu kū a ma wēnda gwà yāi.



<sup>22</sup> À tá à era à soru ke. À gu kũ àdi gén gbekagbeka kũ gbẽ kũ ò a ènɔ, zaakũ ma mà ò pi, a ɔndɔ bi ɔndɔnlo.

<sup>23</sup> À gbekagbeka de à le à a utekinɔ dɔ pínki, à era à su à ma le, de mà a yã ma sãnsãn, mani gé kãáo. Tó à kú á b̀sun gweme, mani pétei Yuda burinɔ té pínki.

<sup>24</sup> Akũ ò dà zén, ò dò Solunɛ are gena Zifi. Dauda kũ a gbẽnɔ sɔ ò kú Maɔni gbárannan s̀ente Yesimɔ gènɔmidɔki kpa.

<sup>25</sup> Kũ Solu kũ a gbẽnɔ ten su pétei, à a baaruu mà, akũ à k̀pa kpi p̀ia à g̀e à kú Maɔni gbárannan. Kũ Solu mà, akũ à pétei Maɔni gbárannan gwe.

<sup>26</sup> Solunɔ ten tãa o kpi kpe dire kpa, Daudanɔ ten tãa o a kpe la kpa, òten wã òten bàa lé Solunɛ. Gɔɔ kũ Solu kũ a gbẽnɔ ten lika Daudanɔ ò ñ kũ,

<sup>27</sup> akũ gbẽke sù à baaruu kpà Solunɛ à p̀i: Ñ ke likalika, Filisitininɔ sù ò l̀ete ó b̀suua.

<sup>28</sup> Akũ Solu p̀etena Daudaii tò, à g̀e Filisitininɔ le. Abire yã òdi gu p̀i sísi K̀kpaatekpi.

<sup>29</sup> Abire gbera Dauda bò gwe à g̀e à v̀ute s̀entep̀ɔtu, gu kũ òdi pi Engedi.

## 24

### *Dauda gina Solu denaai gbèwɛn*

<sup>1</sup> Kũ Solu sù kũ p̀etena Filisitininɔiiio, ò p̀ine Dauda kú Engedi gbárannan.

<sup>2</sup> Akũ à Isaraila z̀ikarinɔ s̀ete gbẽnɔn wàa g̀ero à dà kũnwo zén, de ò Daudanɔ wete gu kũ òdi pi Z̀nɔ Gbèea.

<sup>3</sup> Kū à kà sãno kara kū à kú zé sare kīnaa, à gbèwεεε è gwe, akū à gèn à bīnisare ke. Dauda kū a gbēno sō, ò kú gbèwεεε pìn zaa a lézekia.

<sup>4</sup> Akū Dauda gbēno pìne: Ñ gwa, a gɔɔɔn gbāra kū Dikiri pì áni n íberε nannε n ɔĩ ñ yā kenε lán n̄ yei nà. Akū Dauda fùte tεεε, à Solu arukĩmba lé zō a sare.

<sup>5</sup> A gbera Dauda laasun ten wari dɔa Solu uta lé kū à zō pì yāi,

<sup>6</sup> à pì a gbēnoε: Kai! Dikiri sún tó mà yā dí taka ke ma dikiri kū à a kàanero. Mani ɔ kearo, zaakū Dikiri mé à a kà kín.

<sup>7</sup> Dauda kpákē a gbēno i kū yā pìio, adi tó ò Solu dèro. Kū Solu bò gbèwεεn, à ten gē zéla,

<sup>8</sup> akū Dauda bò gbèwεεε pìn, à lé zùì à pì: Ma dikiri kína! Kū Solu líte à a kpε gwà, akū Dauda kùte à wùte a gbera.

<sup>9</sup> Akū à pì Solunε: Tó ò pì ma yā vāni kpàkpa n musu, bó yā mé à tò ndì sí?

<sup>10</sup> Ñ gwa! N wé è gbāra lákū Dikiri n namεε ma ɔĩ nà gbèwεεn. Ò pìmenε mà n de, akū ma n wēnda gwà, ma pì mani ɔ ke ma dikiriaro, zaakū Dikiri mé à a kà kín.

<sup>11</sup> Ñ gwa dí Baa! Ñ gwa, má n uta lé kūna dí! Ma n uta lé zō, ama mádi n dero. N dō sà kū má n kūna kū nèse vānioro. Mádi taari kennero, akū nteni ma wεte ñ ma de.

<sup>12</sup> Dikiri yā gōgōwεεε à fīna bommamεε, ama makū mani ɔ nammaro.

<sup>13</sup> Lákū ò yási zù zaa zĩ nà ò pì, yā vāni dì bo yāvānikerinɔ kīnaame, mani ɔ nammaro.

<sup>14</sup> Mɔkɔn Isarailanɔ kína, dí yāin n boo? Dín nten péteii? Gbēda gèn yá? Ke kòkɔ fítinna?

15 Dikiri ma yā gwa à yā gōgōwεε. À yā nna kpáma à ze kūmao à ma bo n ɔĩ.

16 Kū Dauda yā dí ò Solunε à làka, Solu pì: Ma né Dauda, n kòtoon gwe yá? Akū Solu pùtā kū wikio

17 à pì Daudanε: N yā nna demala, zaakū yā vānin ma kènne, akū n fīna bòmene kū a manao.

18 N yā mana kū n kèmene ò tera. Kū Dikiri ma nanne n ɔĩ, rídi ma dero.

19 Tó gbē bò a ibεεεa, àdi tó à tá aafia yá? Dikiri yā mana kū n kèmene gbāra fīna bonne.

20 Má dō sà kū ĩni gō kína ũ, ĩnigō kí ble Isarailanɔa.

21 Ñ símene kū Dikiri tó, kū ĩni ma buri kakatero, ĩni ma tó de ma de bedenɔ téro.

22 Akū Dauda la dà Solunε. Kū Solu tà be, akū Dauda kū a gbēnɔ èra ò tà sèntepɔɔtu.

## 25

### *Dauda kū Nabalao kū Abigailio*

1 Samueli gà, akū Isarailanɔ kàkara n pínki, òten ɔɔ dɔ a ganaa musu, akū ò a vī a bea zaa Rama. Abire gbera Dauda gèε Parani sènte.

2 Maɔni gbēke kun, à bokote vī Kameli gwe. Aruzekede zōkōme, à sãnɔ vī waa gēro kū blèno waa sɔɔro. Akū à sù Kameli de à a sãnɔ kã zōzō.

3 A tón Nabala, a nanɔ tón Abigaili. Nɔgbē pìi laakari vī akūsɔ a kakana mana, ama a gō pì gbēke wé'i vīro, a yākenanɔn dòrɔ vīro. Kalebu burimε.

4 Gɔrɔ kū Dauda kú sènte, à mà Nabala sù a sãnɔ kã zōzō.

5 Akū à a ìbanɔ zì gbēnɔn kuri, à pìnne: À fute à gé Nabala kínaa zaa Kameli, à fɔ kpámene

6 à onε à pi: Luda n dǝ kǝ aafiaao kǝ n ɔnnwo kǝ n gbɛnɔ n pínki.

7 Ma mà n su kǝ sǎkǎkɛrɛrinɔ. Kǝ n sǎdǎrinɔn kǝ kǝo, odi wari dammaro, n konna Kameli gǝn, pǝke dí kǝrmaro.

8 N n zǝkerii pìnɔ la, oni onne. N tó ma ìbanɔ n pɔnna e, zaakǝ dikpɛ zǝme. N zǝblerii pìnɔ kǝ makǝ n néo n ó gba pǝ kǝ n è.

9 Kǝ Dauda ìbaa pìnɔ kǝ, ò yǎ pìi bàba Nabalane kǝ Dauda tǝo, akǝ ò zèi.

10 Akǝ Nabala pínne: Dín Dauda ũu? Dín Yese né pì ũu? Zǝ kǝ ò kè n dikirinɔa gbǎranɔn dasi.

11 Á ye mà a burodi kǝ ma ío kǝ nǝbɔ kǝ ma dè ma sǎkǎkɛrɛrinɔneɔ sète mà kpá gbɛ kǝ má n boki dǝronɔan yá?

12 Akǝ Dauda gbɛnɔ èra ò dà zén ò tà. Kǝ ò kǝ, ò yǎ pìnɔ gbǎne pínki.

13 Akǝ Dauda pì a gbɛ pìnne: Á baadi a fɛnɛda loko. Akǝ n baadi a fɛnɛda lòko kǝ Daudao se. Gbɛ kǝ ò gèe kǝ Daudaonɔ kǝ wàa pla taka, akǝ gbɛnɔn wàa do gè kǝ asonɔ.

14 À sù à lè zǝkerii pìnɔ doke gèe à ò Nabala nanɔ Abigailine à pi: Dauda gbɛnɔ zì ò bò sɛnte, ò sù ò fɔ kpà ó dikiria, akǝ à pàtarma.

15 Gbɛ pìnɔ sǝ ò yǎ mana kèwɛɛ manamana, odi wari dawáro. Ó konna kǝnwo sɛnte, pǝke dì sǝtwáro.

16 Gɔɔ kǝ óten sǎ dǎ n sare fǎnantɛ kǝ gwǎanio pínki, òdigǝ likawái lán bǝni bà.

17 N laasun lé yǎ kǝ ìni kea, zaakǝ ò zèo ò yǎ vǎni ke ó dikiriine kǝ a ɔndenɔ n pínki. Àpi manaro, àdi

gbē lédamma maro.

<sup>18</sup> Akū Abigaili burodii kàkara likalika mèn wàa do kū sèwēo tūru pla kū sã kū ò kèkèno mèn sooro kū pòblewe kpatanaao kpēne sooro kū geepi kàranò mèn basoro kū kaka né kori kàranò mèn wàa do, ò yì zaakinone.

<sup>19</sup> Akū à pì a zīkerinone: Àgō do are, manigō té á kpe. Adi yáke o a zã Nabalanero.

<sup>20</sup> Akū à di a zaakia, àten kipa sîsîia. Kū à bò sîsî kpe, ò dàkare kū Daudao, àten kipa sîsîia se kū a gbēno, òten su.

<sup>21</sup> Dauda ten o a gbēnone: Ma gbē pì póno dàkpāne sènte pāme. Ódi a pòke séro, akū à yã mana kū ma kène fīna bōmene kū a vānio.

<sup>22</sup> Tó ma a gōgbē ke tò bēne ari gu gō gé do, Luda yã kemene pásīpāsī.

<sup>23</sup> Kū Abigaili a è, akū à kipa a zaakia likalika, à kùte Daudane à are pète.

<sup>24</sup> Akū à kùte a gbá sare à pì: Baa, taari pì gō ma mèn do musu. Ì makū n zòbleri gba zé mà yã onne. Ì sã do makū n zòbleri yāi.

<sup>25</sup> Baa, Nabala manaro. Ìsun a yã daro. À de lán a tó bàme. A tón Yōnkò, akūsō yōnkoyān àdigō ke. Makū n zòbleri sō, mádi gbē kū n í zīno ero.

<sup>26</sup> Baa, lākū Dikiri kun akūsō í kun nà, Dikiri ginne ñ gbē de ñ mōra kámma n zīda. Dikiri tó n ìbereno kū gbē kū òteni n kpákpa kū a vānionò gō lán Nabala bà.

<sup>27</sup> Tera sà Baa, ñ gba kū makū n zòbleri ma suonne dí sí ñ kpá n ìbanoa.

<sup>28</sup> Ì sùru ke kū makū n zòbleriio kū ma taario do. Dikiri ni tó n burino gō kí ble goro sīnda pínki, zaakū

ndì zǐ ká Dikirineme, oni a vāni ke emma zikiro.

<sup>29</sup> Bee tó gbēke fùte àten pétenyĩ à n de, Dikiri n Luda ni n wèndiba dɔ kũ m̀k̀k̀k̀ōanaame, ani n ibereɲo wèndi da gbèmban à zu.

<sup>30</sup> Baa, tó Dikiri yā mana kènne lákũ à lé sènne nà pínki, tó à n dite Isarailano gbē zókō ũ,

<sup>31</sup> n laasun sún wari dɔmma à n da yān gbēdena pā ke fīnabona n zīdane yā musuro. Baa, tó Dikiri yā mana kènne, ò tó makũ n zòbleri ma yā gō dɔngu.

<sup>32</sup> Akũ Dauda pì Abigailine: Ò Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá, zaakũ à n zī ò damale gbāra.

<sup>33</sup> Ma n sáabu kpà se kũ lédamma kũ n ma gbao, zaakũ m̀k̀k̀m̀me n kpamene gbāra, akũ mádi gbē de ma m̀ra kámma ma zīdanero.

<sup>34</sup> Tó abirekūnlo, kũ Dikiri Isarailano Luda kũ à gimenene mà yā vāni kenneo, tó ndi wā n su n damale yāro, de gu ni dɔ Nabala négōgbē kearo.

<sup>35</sup> Akũ Dauda pó kũ Abigaili s̀oare s̀i à pì: Ò ká be aafia. Ma n yā mà, ma yodaado kènne.

<sup>36</sup> Kũ Abigaili kà Nabala kīnaa, à è àten pó ble lán kína bà. A pɔ kè nna, à wē gbè à kà. Akũ a nano pì dí lé bo à yāke òne, bee fítiro, ari gu gèe à d̀o.

<sup>37</sup> Kũ gu d̀o, wē wère Nabalaa, akũ a nano yā kũ à kèe p̀i òne. Akũ swèe kèagu, à g̀o lán gbèe bà.

<sup>38</sup> Kũ à kè lán gɔrɔ kuri taka bà, akũ Dikiri g̀o t̀a, à g̀a.

<sup>39</sup> Kũ Dauda Nabala gana baaruu mà, à p̀i: Ò Dikiri kũ à zè kũmao sáabu kpá, à wé'i kũ Nabala dàma b̀m̀ene. À gimenene mà yā vāni ke, akũ à tò Nabala vānikenaa ẁi a zīda musu. Abire gbera Dauda gbēno zǐ Abigailia ò one á ye à a sé no ũ.

<sup>40</sup> Kū Dauda ìbaa pìnɔ kà Abigaili kīnaa Kameli, ò pìnɛ: Dauda mé à ó zīm̄ma, à ye à n sé nɔ ũ.

<sup>41</sup> Akū à fùtɛ à kùtɛ à a m̄i pètɛ à pì: A zòbleriin ma ũ, ma soru kè mà a dikiri ìbanɔ gbá pípiñɛ.

<sup>42</sup> Akū à fùtɛ à dì zaakia gònɔ. Anɔgbē zīkerinɔ gèɛ k̄āao gbēnɔn sɔɔro. Ò dà zén kū Dauda zīrinɔ, akū à gò a nɔ ũ.

<sup>43</sup> Dauda Yezɛrili gbē Ainɔama kūna nɔ ũ dɔ. N̄ pla n̄ pínki a nɔnɔmɛ.

<sup>44</sup> Solu a né Mikala kū à de Dauda nɔ ũ yā kpà Laisi né Palatieli, Galimu gbēa.

## 26

### *Dauda gina Solu denaai gèn plade*

<sup>1</sup> Zifidenɔ gèɛ ò Solu lè Gibɛa ò pìnɛ: Dauda utena Akila s̄is̄igerɛɛi kū aredɔna Yesimɔa.

<sup>2</sup> Akū Solu gèɛ Zifi s̄ɛntɛ kū Isaraila zīkarinɔ gbēnɔn wàa ḡɛro, òtɛn Dauda wetɛ ò a de s̄ɛɛ pìn.

<sup>3</sup> Solu bùraa kàtɛ zé sare Akila s̄is̄igerɛ kū à aredɔna Yesimɔa, akū Dauda kú s̄ɛn. Kū à mà Solu ten péteai,

<sup>4</sup> akū à gu'asirigwarinɔ z̄i, akū à dò sà kū Solu kà.

<sup>5</sup> Akū Dauda fùtɛ à gèɛ gu kū Solu bùraa kàten. À Solu kū a zīkarinɔ gbē z̄ók̄ɔ Nɛɛ né Abanao wutɛki è. Solu wutena bùraan, a gbēnɔ kàtɛ ò likai.

<sup>6</sup> Akū Dauda Iti buri Aimeleki kū Zeruya né Abisaio là à pì: Dí mé ani gé kūmao bùraa pìn Solu kīnaa? Akū Abisai pìnɛ: Makū mé mani gé k̄unwo.

<sup>7</sup> Kū Dauda kū Abisaio ɔɔtè gbē pìnɔi gwāani, akū ò Solu è wutena, àten i o bùran, a sári petena a m̄i. Abana kū a gbēnɔn wutena ò likai n̄ pínki.

<sup>8</sup> Akū Abisai pì Daudanɛ: Luda n ibere nànnɛ n ɔĩ gbāra. N̄ tó mà a z̄s k̄u s̄ario mà a nak̄ōa k̄u z̄ĩteo. Mani a z̄s ḡèn dome, adi ke ḡèn planlo.

<sup>9</sup> Akū Dauda p̄inɛ: N̄sun a d̄ero. Dí mé ani f̄ō à ɔ na k̄ina k̄u Dikiri k̄aa à bo p̄aa?

<sup>10</sup> Akū Dauda èra à p̄i: Dikiri kun! Dikiri mé ani gò t̄ōa à ga, tó a ḡoɔ p̄apa kes̄ō à ḡà z̄llan.

<sup>11</sup> Kai! Dikiri s̄un tó mà ɔ na k̄ina k̄u à k̄aaro. Ò gé ò s̄ari k̄u à k̄u a m̄iii sé k̄u a í loo ò táo.

<sup>12</sup> Dauda s̄ari k̄u í lo k̄u à k̄u Solu m̄iiioo s̄e, akū ò t̄ao. N̄ gb̄eke dí n̄ ero, ò n̄ ȳã d̄ōro, òten i o n̄ p̄inki. N̄ gb̄eke dí vuro, zaakū Dikiri mé à tò i z̄ōk̄ō d̄àñla.

<sup>13</sup> Kū Dauda bik̄u guvute bara dire kpa, akū à z̄è s̄is̄i musu z̄ãz̄ã, gu ȳasa dana n̄ dagura.

<sup>14</sup> Akū à lé z̄u Abanai k̄u a gb̄ēno à p̄i: Abana yooo! N̄ ȳitenan yá? Abana w̄ea à p̄i: Dí mé àten lé zu k̄inaii?

<sup>15</sup> Dauda p̄inɛ: Ḡōsa gb̄aname n̄ ūroo? Gb̄eke k̄a lán n̄ bà Isarailano b̄usunn yá? Gb̄eke s̄u n̄ dikiri k̄ina d̄e. Bó ȳã mé à tò n̄di a d̄ãkp̄aro?

<sup>16</sup> N̄di ȳã ke a z̄éaro. Ma si k̄u Dikirio a ka ganame, zaakū ádi á dikiri k̄ina k̄u Dikiri k̄a d̄ãkp̄aro. N̄ gwa! K̄ina s̄ari k̄u a í lo k̄u à k̄u a m̄iiio k̄u m̄ámame?

<sup>17</sup> Solu Dauda k̄otoo d̄ò, akū à p̄i: Dauda ma né, n̄ k̄otoon gwe yá? À w̄ea à p̄i: Ma dikiri k̄ina, ma k̄otoome.

<sup>18</sup> Dauda èra à p̄i: Bó ȳã mé à tò ma dikiri ten péte makū a z̄òbleriiii? Bón ma k̄e? Bó taarin ma k̄e?

<sup>19</sup> Ma dikiri k̄ina, n̄ s̄ã kp̄á makū n̄ z̄òbleri ȳai s̄a. Tó Dikiri mé à n̄ suu k̄ema, à ma sa'ona gb̄i ma. Tó bis̄āsirino me s̄o, Dikiri láari kem̄ma, zaakū ò p̄ema



ò ma bo Dikiri gbě̀nɔ́ tẹ̀, ò pì mà gé do t̃ananoimε.

<sup>20</sup> Ñsun tó ò ma de z̃a k̃u Dikirioro. Isarailano k̃ina b̀ò, àten k̀òk̀ò f̃itinna wεε à de, l̀ak̃u òdig̃ɔ́ pé d̃ɔa s̃is̃ino musu nà.

<sup>21</sup> Ak̃u Solu pì: Ma durunna k̀è. Ma né Dauda, ñ era ñ su. Mani wari d̃omma doro, zaak̃u n ma ẁendii bèere d̃ɔ gb̃ara. Ỹapuramε, ma ỹonk̃oỹa k̀è, ma z̃a ỹaa manamana.

<sup>22</sup> Ak̃u Dauda p̃ine: N s̃arin dí. Ñ tó n ibano doke bik̃u à m̀ó à sí.

<sup>23</sup> Dikiri di f̃ina bo baadine a manakena k̃u a náanio musu. Dikiri n namεε ma ɔ̃i gb̃ara, ama mádi we mà ɔ̀ ñammaro k̃u Dikiri mé à n ka k̃in ỹai.

<sup>24</sup> L̀ak̃u ma n ẁendii bèereε d̃ɔ gb̃ara nà, Dikiri ma ẁendii bèereε d̃ɔ le, à ma sí ỹa ṽani s̃inda p̃inkia.

<sup>25</sup> Ak̃u Solu p̃ine: Luda arubarika dangu ma né Dauda. Ñni ỹa z̃ɔk̃ɔ ke, n mì nig̃ɔ dana íla. K̃u Dauda tà, ak̃u Solu tà bε.

## 27

### *Dauda kunna Filisitininɔ̀ b̀usun*

<sup>1</sup> Dauda laasun l̀è à pì: Solu ni ma de z̃ikea. Tó mádi bàalé ma ta Filisitininɔ̀ b̀usunlo, ani bo k̃umao nnaro. Tó ma bàalè, Solu ni ma wεtena tó, mani bo a ɔ̃i.

<sup>2</sup> Ak̃u Dauda f̃ute à g̀εε Gata k̃ina Akisi, Maɔku né k̃inaa. Gb̃ēnɔ́n w̃aa aak̃ɔ́nɔ́ g̀εε k̃āao.

<sup>3</sup> Ak̃u Dauda k̃u a gb̃ēnɔ́ ṽute Gata k̃u Akisio, baadi k̃u a bedenɔ́. Dauda kú gwe k̃u a ñonɔ́ gb̃ēnɔ́n pla, Yezerili gb̃ē Ainɔ́ama k̃u Kameli gb̃ē Abigaili k̃u à de Nabala ño ũ ỹao.

<sup>4</sup> K̃u ò ò Solunε Dauda bàalè à tà Gata, adi pétei doro.

<sup>5</sup> Dauda pì Akisine: Tó ma n pɔnna è, ò ma gba zé mà vute gukea n lakutunɔ doke gūn. Makū n zòbleri má ye màgɔ́ kú kúnwo n wéranlo.

<sup>6</sup> Zĩ birean Akisi Zikilaga kpàa, akū à gɔ́ Yudanɔ kɪnanɔ pɔ́ ũ ari kū a gbārao.

<sup>7</sup> Dauda kunna Filisitininɔ b̀sun kà wè do kū mɔ́ siikɔ́.

<sup>8</sup> Akū Dauda kū a gbēnɔ gèè ò lète Gesurunɔa kū Gizinɔ kū Amalekinɔ. Gbē p̀nɔn kú b̀suu p̀n zaa zĩme bona zaa Suru ari à gèè pé Misilaa.

<sup>9</sup> Tó Dauda z̀i blè b̀suu p̀i lakutunɔa, àdi gɔ́gbē ke nɔgbē ke tó bēnero, sãnɔ kū z̀unɔ kū zaakinɔ kū lakuminɔ kú p̀kasanɔ àdi nakɔa. Tó à tà, àdi gé Akisi kĩnaa.

<sup>10</sup> Tó Akisi a là gu kú à lèten gbēnɔa gbāra, Dauda d̀i p̀ine a ge Negevi b̀sun, Yudanɔ ke Yerameeli burinɔ ke Keninɔ kĩnaame.

<sup>11</sup> Dauda d̀i gɔ́gbē ke nɔgbē ke tó bēne ò su kãao Gataro, zaakū àten pi: Gbēke ni ó kɔrɔmɔtɔ́ ke à pi dera ma kè nàn dí. Len àdigɔ́ ke le gɔrɔ́ kú à kú Filisitininɔ b̀sun.

<sup>12</sup> Akisi Dauda náani kè à p̀i a z̀idane: Isarailanɔn ye a kãiro. Anigɔ́ de ma zòbleri ũme gɔrɔ́ s̀inda p̀inki.

## 28

### *Solu kú nɔgbē wedekunnade gèsisiriio*

<sup>1</sup> Gɔrɔ́ birenɔa Filisitininɔ n z̀ikarinɔ kàkara, ò ye ò gé ò z̀i ká kú Isarailanɔ. Akū Akisi p̀i Daudane: Asa n d̀ɔ́ kú mɔ́kɔ́n kú n gbēnɔ áni gé kũmao z̀i ká kó?

<sup>2</sup> Akū Dauda p̀ine: Tò, ìni e sà lákū makū n zòbleri mani ke nà. Akū Akisi p̀ine: Tó leme, mani n ke ma dákpãri ũ ari gɔrɔ́ s̀inda p̀inki.

3 À sù à lè Samuèli gà, Isarailano kàkara ń pínki, ò só dò a ga yā musu, akū ò a vī a bē wēten Rama. Solu pè wedekūnnadenɔa kū gèsisirinɔ Isarailano būsun.

4 Kū Filisitininɔ kō kàkara, ò sù ò bùraa kàte Sunemu. Akū Solu Isarailano kàkara ń pínki, ò bùraa kàte Giliboa.

5 Kū Solu Filisitini zīkarinɔ è, vīna a kù, swèè kèagu manamana.

6 À gbèka Dikiria, akū Dikiri dí wea nana gūn ke kū Urimuo ke annabinɔ gāiro.

7 Akū Solu pì a ìbanɔne: À nɔgbē wedekūnnade gèsisiri ke wētēmene, de mà gé mà yā gbekaa. Akū ò pìne: Nɔgbē wedekūnnade gèsisiri ke kú Endɔ.

8 Akū Solu a zīda līte à pókasa pāndenɔ dà, akū à gèè à nɔgbē pìi lè gwāani, a gbēnon planɔ tēi. À pìne: Ń tó n tāna su ò gè kū mani a tó onne sísimene.

9 Akū nɔgbē pìi pìne: Ń dō sānsān yā kū Solu kè. À a būsū zé zè wedekūnnadenɔne kū gèsisirinɔ. Bó yā mé à tò nten tankute kpákpamene de ò ma dēè?

10 Akū Solu la dāne kū Dikirio à pì: Ma sī kū Dikirio oni wari dōmma yā dí musuro.

11 Akū nɔgbē pìi pì: Gè kpaten mà sísinnē? À pì: Samuèli gèeme.

12 Kū nɔgbē pì Samuèli è, à wiki pūtā à pì Solune: Mòkōmme Solu ūu? Bóyāin n ɔndō kēmene?

13 Akū kína pìne: Ńsun tó vīna n kūro. Bón n èe? À pìne: Gyāwānden ma è, àten bo zīten.

14 Solu a là à pì: À kè deramē? À pìne: Mare zī ke mé àten su, à arukĩmba dana. Akū Solu dō kū Samuèlime, akū à kùte à wùte a gberēa.

15 Akū Samuēli a là à pì: Bóyāin n wari dōma, kū n ma sisii? À wèa à pì: Ma warikena zōkō òmē. Filisitininō mé ò sù zī ká kūmao, akū Luda kpe limē. Àdi wema annabi gāi ke nana gūn doro. Abire yāin ma n sisi. N̄ omē lākū mani ke nà.

16 Samuēli pìne: Dikiri kpe linne à gò n ibere ũ, akū n su nten yā gbekama sō bī?

17 Dikiri kēnne lākū à dāmē ma ònne nà. À n bo kpatan à n gbēdake Dauda kàn.

18 Dikiri abirekū kēnne gbāra, kū ndi a yā maro yāimē. N̄di pofē pāsī kipanē Amalekinōaro.

19 Dikiri ni Isarailanō kū mōkōnwo kpá Filisitininōamē. Mōkōn kū n nēgōgbēnō nigō kú kūmao la zia. Dikiri ni Isaraila zīkarinō kpá Filisitininōa.

20 Samuēli yā pìi tò vīna Solu kù manamana, akū à lète a gberēa sōrōrō gōnō. A gbāna làka, zaakū adi pōke ble gōrō birea ke gwāani kùaro.

21 Kū nōgbē pìi sù Solu kīnaa, à è swēe kēagu manamana, akū à pìne: Makū n zòbleri ma n yā mà, ma a zīda kari kè, ma yā kū n òmēne kè.

22 N̄ n zòbleri yā ma sà. N̄ tó mà pòble ditēnne n̄ ble, de n̄ gbāna kū n̄ da zén.

23 Akū Solu gí à pì: Mani pò blero. Kū a ìbanō nàkaraa lēlē kū nōgbē pìio, akū à n̄ yā mà. Akū à fùte zīte à vùte gádoa.

24 Nōgbē pìi zù bōrō mēkpana vī bàdōna a bea. À gēe à dè gōnō, akū à flawa sè à dè, à burodi futenasari kèo.

25 À dìte Solunē kū a ìbanō. Ò blè, akū ò fùte ò tà gwāani birea gōnō.

## 29

*Filisitini kɪnanɔ Dauda gbarɛna Zikilaga*

<sup>1</sup> Filisitininɔ ń zɪkarinɔ kàkara Afeki, akūsɔ Isarailanɔ bùra kú Yezzerili ísɛbokia.

<sup>2</sup> Filisitini kɪnanɔ ten gɛtɛ kú ń zɪkari gǎnɔ, ń kenɔ gbɛnɔn basɔsɔro, ń gǎ kenɔ wàa sɔsɔro. Dauda kú a gbɛnɔ té ń kpɛ kú Akisio.

<sup>3</sup> Akú Filisitini kína pìnɔ Akisi là ò pì: Eberu dínɔ sɔ bi? À wènnma à pì: Daudan dí. Isarailanɔ kína Solu ìba kemɛ yā. À gɔrɔ pla kè kúmao. À kú kúmao de wè dola. Naana zaa gɔrɔ kú à sù ma kīnaa ari gbāra, mádi yāke earo.

<sup>4</sup> Akú kína pìnɔ pɔ fɛ kāao ò pì: N gɔgbɛ pì gbarɛ à tá gu kú n kpàawan. Ani le à gé kúoo zìlanlo, de àsun bo ó kpɛ gwerɔ yāi. Deran ani le à ke nna kú a dikiriio nà, tó adi ke à tà kú ó gbɛkenɔ m̀io baasiroo?

<sup>5</sup> Dauda kú ò lèe sì ò ũ wà a yā musun gweroo? Kú ò pì:

Solu gbɛnɔ dèdɛ wàa sɔsɔro,

Dauda sɔ m̀en dúbu lɛu ũgbangba.

<sup>6</sup> Akú Akisi Dauda sìsi à p̀inɛ: Ma sì kú Dikirio n kemɛnɛ gbɛ mana ũmɛ, n gɛna kúmao zìlan kèmmɛnɛ nna, zaakú naana zaa gɔrɔ kú n su ma kīnaa ari gbāra, mádi yāke emmaro. Ama ń yā dí ke ó kɪnanɔnɛro.

<sup>7</sup> N ɛra ò tá kú aafiao de òsun yāke ke à keńne ñniro.

<sup>8</sup> Akú Dauda Akisi là à p̀i: Bón ma kèè? Naana zaa gɔrɔ kú ma su n kīnaa ari gbāra, bón n ɛmaa? Bóyāin mani gí gé mà zì ká kú ma dikiri kína ibɛrɛnɔroo?

9 Akū Akisi pìne: Má dō kū n manamene lán Luda malaika bà, ama ó kínano pì òsun gé kúoo zìlanlo.

10 Tó gu dō, ò fute kónkókónkó kū n dikiri Solu zòbleri kū ò sù kūnwono, à tá.

11 Akū Dauda fute kónkókónkó kū a gbēno, òten tá Filisitininó būsun. Filisitininó sō ò gèe Yezèrili.

## 30

### *Dauda Amalekinó kakatēnaa*

1 Dauda kū a gbēno kà Zikilaga a goro aakōde zī. À sù à lè Amalekinó sù ò lète Negevi būsua kū Zikilagao n kpe. Ò lète Zikilagaa ò té sōa.

2 Ò no gbē kū ò kú gwenó kùkū, nēno gbēno kū no gbē zōkōno n pínki. Odi n gbēke dero, ò n sète ò tà kūrwo.

3 Kū Dauda kū a gbēno kà n be wēten, ò è ò té sōa ò n no gbēno kū n nēgo gbēno kū n nēno gbēno kùkū ò tà kūrwo.

4 Akū Dauda kū gbē kū ò kú káaono wiki lè ò sō dō ari n gbāna làka, ari odi fō ò sō dō doró.

5 Ò Dauda nonó kùkū ò tà kūrwo n pla Ainoama kū Abigailio.

6 Dauda wētamma è manamana, zaakū òten pi ò a pápa kū gbēo ò de. N gbē sīnda pínki nēseè yàka n nēgo gbēno kū n nēno gbēno yā musu. Ama Dauda gbāna è Dikiri a Ludaa,

7 akū à pì sa'ori Abiatane: N mō kū n uta lokom-mao. Kū à gēone,

8 akū Dauda yā gbēkao Dikiria, à a là à pì: Mà péte gbānamōnnerii pìnoi mani n le yá? À pìne: N péteñyī, òni n le n gbēno mì sí.

9 Akū Dauda dà zén kū gbēnɔn wàa aakɔnɔ. Kū ò kà Beso swai, gbēkenɔ gò gwe.

10 Gbēnɔn wàa donɔ gbāna làka, odi fɔ ò bikū swa pìiaro, akū Dauda bikū, à té n gbèei kū gbēnɔn wàa planɔ.

11 Ò Misila gbēke è sènte, akū ò gèe kãao Dauda kīnaa. Ò pòble kpàa à blè, ò í kpàa à mì.

12 Akū ò kaka né kori kpàa kū geepi kàraao mèn pla à sò. Akū a mē sù, zaakū à kè fānantē aakō gwāani aakō pòblesari ímisari.

13 Akū Dauda a là à pì: Dí gbēme n ũu? N bo māmee? Akū Misila gbē pìi pì: Amaleki zòon ma ũ. A gɔrɔ aakōden dí, ma dikiri pā kpàmai kū maten gyā ke yāi.

14 O lēte Nēgevi bùsuuame, gu kū Keretinɔn kun kū Yudanɔ kū Kalēbu burinɔ, akū ò té sò Zikilagaa.

15 Akū Dauda a là à pì: Īni fɔ n gé kūmao gbē pìnɔ kīnaa yá? À wèa à pì: Tó n sìmene kū Ludao kū ĩni ma dero, tó ĩni ma kpá ma dikiriario, mani gé kúnwo n kīnaa.

16 Akū à gèe kãao. Kū ò kà, ò n lé, ò fākōana gu sīnda pínkia, òten pò ble òten í mi, òten ponna ke pò zōkō kū ò sète Filisitini bùsunno kū Yudanɔ bùsuuo yāi.

17 Akū Dauda sì n té à n dede naana zaa okosi ari gu gèe à dō okosi. N gbēke dí boki lero, séde kefenna gbēnɔn wàa pla kū ò dì lakumia ò bàa lènɔ baasiro.

18 Dauda gbē kū Amalekinɔ n kūkūnɔ m̀i sì n pínki kū a nɔnɔ n pla.

19 N gbēke dí sāsāro, né fíti gbē zōkō, négōgbēnɔ kū nénōgbēnɔ n pínki. Bee pò kū ò sètenɔ, Dauda èra à pò pìnɔ sì pínki.

20 À sãno kũ zũno nãkõa, akũ a gbẽno pókãde pino kpán'are kè ò pì: Dauda pónon di.

21 Akũ Dauda kà gbẽnon wàa do kũ n gbãna làka odi fõ ò gèe kãaoro ò gõ Beso swaino kĩnaa. Ò bõte ò dàale kũ gbẽ kũ ò kú kãaono. Kũ Dauda nãnyĩ, à fo kpàmma,

22 akũ gbẽ pãsi gaavude kũ ò té Daudaino pì: Lákũ odi gé kũoro nà, óni pó kũ o sino ke kpámmaro, tó adi ke n baadi nãno kũ a nẽno baasiro. Ò n sé ò tá kũnwo.

23 Akũ Dauda pì: Oi! Ma gbẽno, àsun ke le kũ pó kũ Dikiri kpàwãno, zaakũ à ó dãkpã à gbãnamõnneri kũ ò lètewãno nãwẽe ó õ.

24 Gbẽke ni yã kũ a ò díkĩna síro fá. Gbẽ kũ ò gõ òten póno dãkpãno baka nigõ dokõno kũ gbẽ kũ ò gèe zìlannome. Óni kpaatetekõne lelelelele.

25 Kũ Dauda yã pì dítè, akũ à gõ doka ù Isarailanone zaa zĩ birea ari kũ a gbãrao.

26 Kũ Dauda kà Zikilaga, à pó kũ à sì kenõ kpázã Yudanõ bùsu gbẽ zõkõ kũ ò de a gbẽnna ùno ò pì: Gba kũ a è pó kũ o sì Dikiri ibereñoaa gũnnon gwe.

27 À kpázãne Beteli kũ Ramõ Negevio kũ Yatio

28 kũ Aroao kũ Sifimõ kũ Esetemõao

29 kũ Rakalao kũ Yerameli buri wẽtenõ kũ Keni wẽtenõ

30 kũ Jõmao kũ Borasão kũ Atakao

31 kũ Eblõnuo kũ gu kũ Dauda kurèn kũ a gbẽno pínki.

## 31

*Solu gana kũ a nẽgõgbẽno*



1 Filisitininɔ z̄i kà kũ Isarailanɔ, akũ Isarailanɔ bàa lèñne ari n̄ daside gàga Giliboa s̄is̄iger̄ei.

2 Filisitininɔ p̄ete Solu kũ a n̄égōgb̄ēn̄oi, akũ ò a né p̄inɔ Yonatã kũ Abinadabuo kũ Malakisuaoo d̄ede.

3 Z̄i kũ òten ká Solu sare p̄ās̄i kũ, akũ kàzurinɔ a pà, à k̄inna manamana.

4 Akũ à p̄i a z̄ikap̄on̄seriine: N̄ n f̄ēneda woto n̄ ma z̄s̄ n̄ ma deo. Tó lenlo, gyɔf̄or̄ode d̄inɔ ni ma z̄s̄ ò f̄aai bo kũmao. Akũ v̄ina a z̄ikap̄on̄serii kũ, adi weiro, akũ Solu a f̄ēneda s̄e, à a z̄ida ò'oola.

5 Kũ a z̄ikap̄on̄serii è à gà, akũ à a z̄ida ò'o a f̄ēneda se à gà.

6 Len Solu kũ a n̄égōgb̄ē gb̄ēn̄on aak̄o kũ a z̄ikap̄on̄seriio kũ a gb̄ēn̄o gàga l̄e l̄e z̄i dok̄on̄ p̄ia n̄ p̄inki.

7 Kũ Isaraila kũ ò kú guvuten gwenɔ kũ n̄ gb̄ē kũ ò kú Yoda bara direnɔ è n̄ z̄ikarinɔ bàa lè, akūs̄o Solu kũ a n̄enɔ gàga, ò bàa lè ò n̄ w̄etenɔ tò gwe, akũ Filisitininɔ sù ò v̄uten.

8 Kũ gu d̄ò, akũ Filisitininɔ sù òten p̄on̄o b̄ote gb̄ē kũ ò gàgan̄a, akũ ò Solu kũ a né m̄en aak̄o p̄inɔ ḡenɔ è katena Giliboa s̄is̄iger̄ei.

9 Akũ ò Solu m̄i z̄ò ò a ḡōkebon̄o b̄òtea, akũ ò gb̄ēn̄o z̄i ò a baaruu kp̄akpa Filisitininɔ bùsu gu s̄inda p̄inkia kũ n̄ t̄anakpenɔ.

10 Ò a ḡōkebon̄o k̄ate t̄ana kũ òdi pi Asatore kp̄en, akũ ò a ḡe lòko Betesã b̄inia.

11 Kũ Yabesi Giliadadenɔ yã kũ Filisitininɔ k̄e Solune p̄i mà,

12 akũ n̄ ḡōsa gb̄ananɔ f̄ute n̄ p̄inki ò tá gw̄aani ò z̄i b̄irea, ò Solu kũ a n̄enɔ ḡenɔ k̄ipa Betesã b̄inia, akũ

ò tàò Yabesi ò té sǎ́má gwe.

<sup>13</sup>Ò n wáń sè̀tè ò vǎ sǎ́má lí gbáru Yabesi gwe, akū  
ò lé yǎ gɔ̀rɔ suppla.

**Luda yá takada kú Bisá yáo**  
**Portions of the Holy Bible in the Busa language of**  
**Nigeria**

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3